

Hertil knyttedes følgende Diskussion:

Gartner Wendt. Husmanden skal først dyrke sin Jord i Forbindelse med et godt Kvæghold, og naar det er skét, kan der begyndes paa Havekultur, thi først da kan Jorden præstere det, den skal. Hvad Markedsforholdene angaar, da famle vi overordentlig; vi skulle se at faa et Marked for Havesager herhjemme ved at formaa Folk til at spise Vegetabilier i større Mængde, end nu er Tilfældet. Hidtil have vi holdt os til England, og enkelte Sager ere sendte til Amerika, men det kunde dog være, at Forholdene for dette sidste Markeds Vedkommende kun vare temporære, saa at vi ikke kunne gjøre Regning paa stadig Afsætning dertil. Hvad der forøvrigt kræves er Forsigtighed, for at der ikke skal bringes Skuffelse ind hos en stor Klasse af Medborgere, som mindst kunne taale det. Man maa ikke tage altfor stærkt fat, men begynde i det smaa. Dyrkningen af Tomater er et Exempel herpaa. Til Dyrkningen af Haven skal Husmanden kun anvende sin Fritid, ligesom ogsaa Kvinden her kan udrette et betydeligt Arbejde. — Den ærede Foredragsholder dvælede ved Træfrugtavlen, og det var efter Talerens Mening ogsaa værd at arbejde for dens Fremme, saaledes at der igjen, ligesom der tidligere havde været, kunde blive Sans for Træfrugtavlen her i Landet. Vi maatte lige saa vel nu som tidligere kunne forædle Frugten og lave Most deraf. Paa Fyen var det i gamle Dage saaledes, at Fæstebonden fik Haven overleveret med visse Frugttræer, og han skulde ikke alene svare til dem, men ogsaa plante et vist Antal nye Træer. Gaa vi forsigtig fremad, ville vi ogsaa nok naa et godt Resultat. Det er imidlertid en Fejl, at det hedder, at der gives Præmier for »ypperlig« Dyrkning af Huslodder, eftersom dette Ord: »ypperlig« let kunde bringe Husmænd, som havde faaet Præmie, til at forstaa Sagen fejl og blive overmodige.

Redaktør Helveg spurgte, om den danske Hvidkaal og Blomkaal stod højere paa Berlins Marked end hollandsk Hvidkaal og Blomkaal.

Redaktør Uldall. Den danske Hvidkaal noteres i Berlin til 8 Kr. 90 Øre à 10 Kr. 60 Øre, medens den anden noteres til 7 Kr. 11 Øre à 8 Kr. 90 Øre. Hvad Blomkaalen angik, kunde Taleren kun sige, at da han for et Par Aar siden var i Berlin, saa han Blomkaal fra Hamborg, Holland og Kjøbenhavn, men Fordelen var ubetinget paa den danske Vares Side. Forskjellige Forhandlere sagde til ham, at de satte særlig Pris paa den danske Blomkaal, fordi den var smuk hvid og af stor Fasthed, og Inspektøren for Central-Marked-Hallen sagde, at den Blomkaal, som han sørgede for at forsyne sig med, havde han hørt kom fra Nørrebro ved Kjøbenhavn. Der var i Berlin, hvad Taleren havde henledet Udførselsforeningens Opmærksomhed paa, et Marked for Blomkaal, ligesom der ogsaa sikkert dér var et ypperligt Marked for vor Taffelfrugt. Ganske vist kunne vi faa Taffelfrugten solgt med Fordel i England, men Taleren havde det Indtryk, at man ogsaa interesserede sig for denne Vare i Berlin, naar man kunde faa den i tilstrækkelig store Partier. Berlin er bleven en Storstad, med et meget luxuriøst Liv, og der betales smukke Priser for extra gode Varer. Naturligvis har man dér Graastener fra Als, og bedre Frugt end dem kunne vi ikke præstere, men at vi i ethvert Tilfælde kunne præstere bedre Graastener, end man har de fleste Steder i Tyskland, er utvivlsomt. Med Hensyn til Afsætningsforholdene, som Gartner Wendt berørte, skulde Taleren bemærke, at han nærede Haab om, at dette Spørgsmaal vilde blive taget op af Amtsforeningerne for Frugtavlens Fremme. Forholdet var nu det, at Prangerne kjørte omkring i Landet og skambød Folk, men i Præstø Amt paa-tænkes det at komme ind paa at sætte en Frugtbørs i Forbindelse med Frugtudstillingerne.

Gartner Poulsen kunde gaa med til at anbefale Folk at plante Frugtræer og at dyrke deres Have af æsthetiske Hensyn, men han troede, man begik en Fejl, naar man antog, at man ved en Produktion i større Maalestok af Havesager og Frugt skulde kunne erholde et større Udbytte af Jorden end ved at dyrke den med almindelige Landbrugsplanter. Det ligger i Sagens Natur, at saa snart der bliver produceret

for megen Frugt, Hvidkaal o. s. v., blive Varerne saa at sige værdiløse, og man har da ikke andet at gjøre end at kjøre det overflødige paa Møddingen, eftersom Produkterne ikke taale at opbevares. Den Risiko løber man ikke, naar man dyrker Jorden med Planter, som give Kjød og Mælk. For disse Sager er der altid et Marked i England, men hvor er der et Marked for de Havesager, som vi ikke selv kunne konsumere? Vort bedste og naturligste Marked: Norge og Sverrig er lukket for os. Hvad Tyskland angaar, da er det ganske rigtigt, at der dertil kan exporteres Hvidkaal, idet Amagerhvidkaalen er bedre end de Sorter, der dyrkes i Tyskland, men det er ikke hvert Aar, der kan exporteres dertil i større Udstrækning, og for Blomkaalens Vedkommende stiller Forholdet sig ikke bedre. Ere Fugtighedsforholdene gunstige i Tyskland og Holland, har Tyskland selv Blomkaal og bliver desuden forsynet fra Holland. Kun i tørre Somre er det, at Tyskland har Brug for vor gode Blomkaal, og paa saadanne Forhold tør man ikke basere en større Produktion. Udover disse to Artikler vidste Taleren ikke, at Exporten herfra til Tyskland havde nogen Betydning, som var værd at nævne, og den vilde vistnok ogsaa vanskelig kunne faa det. Der var da kun det engelske Marked tilbage, mod hvilket Bestræbelserne maatte rettes, men de Forsøg, der hidtil havde været gjorte, vare faldne temmelig uheldig ud, for saa vidt som det Udbytte, der var bragt hjem, kun var forsvindende, hvilket har sin naturlige Grund deri, at en stor Del af England, navnlig Syd-England, er fortrinlig egnet til Produktionen af Havesager og særlig af dem, der kan være Tale om, at vi kunne møde med. Dertil kommer, at disse Egne have et tidligere Foraar og en længere Sommer end vi, og de nærliggende Lande have ogsaa et Klima, som er bedre end vort, saa at de Produkter, som vi kunne fremkomme med, ere tilstede langt tidligere, end vore ere tjenlige. Kunde imidlertid Exporten indrettes paa anden Maade, kunde der maaske oversendes en Del Produkter, men Spørgsmaalet bliver da, om de Priser, vi kunne opnaa, ere saadanne, at en Export kan betale sig, og det vilde Taleren betvivle. — Der var blevet

sagt, at de Husmandssønner, der bleve sendte ud for at lære Havedyrkningen, ikke vendte tilbage til Hjemmet efter endt Uddannelse, men toge Tjeneste ude, og hvorfor? Fordi de indse, at selv om de kunne faa den nødvendige Kapital til Produktionen af gode Havesager paa den fædrene Lod, kunne de dog ikke faa disse afsatte. Hvor Forholdene derimod ere saadanne, at Husmændene kunne ernære sig ved at dyrke Havesager, altsaa i Nærheden af de større Byer, der komme Husmændene af sig selv ind derpaa, idet de dér kunne faa Produkterne afsatte strax til nogenlunde rimelige Priser, og have Mulighed for at kunne skaffe sig den nødvendige Gjødning, hvad Husmændene ude i Landet derimod ikke kunne. Husmanden, den mindre Jordbruger i Almindelighed, bør lære at drive sin Jord rationelt som Landbrug og holde gode Køer, der give Mælk, thi han vil da, naar Forholdene ikke ere særlig ugunstige, erholde et lige saa stort eller større og i ethvert Tilfælde et sikrere Udbytte end ved at dyrke Jorden med Havesager.

Lektor Maar ansaa det i høj Grad berettiget, at det fremhævedes, at man skulde vise stor Forsigtighed over for denne Sag og ikke opfordre Husmændene til at tage fat paa Kulturer, som ikke give et nogenlunde sikkert aarligt Udbytte, og gaaende ud fra dette Synspunkt, maatte man være Foredragsholderen taknemmelig for den Tabel over Produktionen af Havesager, som han havde udarbejdet. Tal af den Art ydede et vigtigt Bidrag til en sikker og rationel Bedømmelse af det Hovedspørgsmaal, som stadig dukkede op, nemlig hvorvidt Husmanden skal gaa paa sin Jord med Dyrkning af Havesager. Taleren havde ikke Evne til at bedømme, hvorvidt de fremsatte Tal vare rigtige, det skulde han overlade til Fagmændene at gjøre, men han mente, at allerede det, at der var fremsat en saadan Tabel, havde Betydning, og det vilde nu være heldigt, om Fagmænd vilde tage Sagen op og supplere og udvide denne Tabel og ogsaa medtage Dyrkning paa forskjellig Jordbund og under forskjellig Gjødningskraft samt de Gjennemsnitspriser, som vare opnaaede for Varerne, og Driftsomkostninger. — Bygge sikkert paa Markedet i Eng-

land, hvor man for øvrigt har udvidet det Areal, der benyttes til Havebrug, og Træfrugtdyrkning, i betydelig Grad, turde man næppe.

Gartner Wendt. Foredragsholderen talte om at sende Graastener til England, men det var et Spørgsmaal, om Englænderne yndede Graastener. Man vil i England have faste Æbler. — For Taleren stod det saaledes, at Husmændene skulde særlig lægge sig efter at dyrke Saasæd; der var mange, der vilde give en høj Pris for den. Kone og Børn kunne have Arbejde med at pille Sæden ud, og hvad der fremkom af Affald kunde bruges til Grisen og Smaakreaturer. — Frugt-børser, som den ærede Foredragsholder omtalte, vilde vistnok lige saa lidt trives som Frøbørser, hvormed der havde været gjort Forsøg.

Konsulent Bøggild spurgte om, hvorledes Gartnerne saa paa Pastinakken i Sammenligning med Guleroden. I England anses Pastinakken for et betydelig bedre Foder til Mælkekvæget end Guleroden, idet den ikke alene forøger Mælkemængden, men ogsaa Mælkens Fedtindhold.

Gartner Wendt. Pastinakken synes at være god til Køer, men Mennesker faar man næppe til at spise den. Vil man benytte Pastinakken, maa man være forsigtig, eftersom den i en vis Periode af sin Væxt indeholder Giftstof.

Redaktør Uldall. Til Havebrug kunde man efter Talerens Mening kun raade paa Basis af et langt større Hjemmeforbrug end nu var Tilfældet, og hvis man ikke stillede sig saaledes, skulde man hellere strax holde op med Arbejdet for Havedyrkningens Fremme. I den Retning var Taleren gaaet i sit Foredrag, og Hr. Poulsens Bemærkning, at det engelske Marked blev forsynet med Havesager fra nærliggende og for Havebrug heldigere stillede Lande end Danmark, var derfor ikke paa sin Plads. Hvad Taleren hævdede og havde hævdet fra det Øjeblik, det engelske Marked var blevet undersøgt af Hr. Heise, var, at der for vor Bær- og Træfrugt var et sikkert Marked i England, et Marked, som gav os Priser, der betydelig oversteg dem, som vi i Almindelighed opnaa herhjemme. For Ribs' og Solbærs Vedkommende havde Priserne i England ifjor, saa vidt Taleren erindrede,

oversteget Priserne her i Kjøbenhavn med 50 pCt. For disse Produkters Vedkommende kunde man ikke paaberaabe sig, at Holland og andre det engelske Marked nærmere liggende Lande gaa foran os; de engelske Frugthandlere have endogsaa erklæret, at de faa ikke saa gode Ribs og Solbær fra Holland som fra os, hvilket ganske naturligt har sin Grund i, at vi ligge nordligere, saa at Bærfrugten faar en heldigere Udvikling og en bedre Aroma hos os end i de sydligere beliggende Lande, og det samme gjentager sig for Træfrugtens Vedkommende. Hr. Poulsen kunde slutte sig til, at man af æsthetiske Hensyn skulde opfordre til Plantning af Frugttrær, men man maatte saa ogsaa ved Siden af, mente Taleren, tænke paa at faa Produkterne anvendte, thi ellers maatte man hellere lade være med at dyrke dem. Hr. Poulsen saa mere skeptisk paa Berlin end Taleren, og denne skulde heller ikke bestemt benægte hans Berettigelse dertil, men for Taleren stod det saaledes, at hvad vi manglede, var indarbejdede Forbindelser, og Taleren betragtede det derfor som et overordentlig Gode, at den danske Landbrugskonsulent i England havde lovet at tage sig af de Havebrugssager, som sendes derover. — Hvad det angik, at Husmandssønner, som vare ude at lære Havebruget, ikke efter endt Læretid vendte tilbage til Hjemmet, men toge Tjeneste ude, da troede Taleren, at det egentlig var fine Fornemmelser, som bevirkede det. Hvis der til den Understøttelse, som disse Folk fik, knyttedes den Betingelse, at de efter endt Læretid skulde vende tilbage til Hjemmet, vilde meget være vundet. — Lige over for de Tal, som den fremlagte Tabel indeholder, maa der tages det største Forbehold. Der findes kun faa Undersøgelser i den Retning, og Taleren kunde derfor slutte sig til Hr. Maars Ønske om, at Tabellen kunde blive suppleret og ved Forsøg faa de Udviklinger, som Hr. Maar nævnte. — Hvad Graastener angik, skulde Taleren tage meget fejl, om ikke Bredsted i sin Bog angiver, at de ikke trives i England, men at han har sendt Graastener til England, og at de ere blevne godt modtagne af Englænderne, hvorfor han ogsaa anfører Graastenen som en af de Frugter, der burde dyrkes til Export. — Frugtjørser

og Frøbørser kunne ikke stilles sammen. Paa Frugten kan man se, hvad den er, for Frøets Vedkommende stiller det sig anderledes. Det vilde imidlertid være heldigt, om der ved Udstillingerne ikke fremlagdes nogle faa Prøver af de forskjellige Sager, men saa mange, at man kunde faa et fyldigt Indtryk af det, der udstilledes, og vedkommende Udstiller burde kunne garantere et større Parti.

Capitain la Cour skulde fatte sig kort, da der var Enighed tilstede om, at Dyrkningen af Husmandens Have altid maa være en Bisag ved Siden af Dyrkningen af den øvrige Jordlod, og at Husmanden fortrinsvis kun skulde dyrke Havesager til eget Forbrug. At faa Folk til at konsumere Grønsager i højere Grad, end det nu er Tilfældet, er en vanskelig Sag, da man ikke kan ændre Folks Smag, og Tabellen over Produktionen af Havesager har derfor egentlig kun Betydning med Hensyn til at vise, hvilket det største Udbytte er, der kan faas af Jorden. — Husmanden har ikke Udsigt til Afsætning af Havesager, naar han ikke bor tæt op til en stor By, hvor der er et Marked for de Sager, og hvor der kan faas en tilstrækkelig Mængde Gjødning. For Træfrugternes Vedkommende har Hr. Uldall taget et bestemt Stade, og denne Kultur kan ogsaa for saa vidt være berettiget og ønskelig, men man maa ikke betragte den som noget, der her i Landet er egentlig rentabelt med Hensyn til at give Udbytte. Træfrugten er en Livets Vederkvægelse, som det er fuldstændig berettiget at skaffe sig, men dens Dyrkning kan ikke anses som egentlig økonomisk for Smaafolk. De skulle kun, som der er sagt, opfordres til at lægge Vægt paa, hvad der giver et nogenlunde sikkert Udbytte, men er der noget, der ikke opfylder dette Krav, er det netop Træfrugtkulturen. I daarlige Frugtaar vil der ikke have nogen Indtægt, og i de gode Frugtaar kan Frugten ofte vanskelig afsættes. Den Tanke, at man gjennem en fabrikmæssig Behandling skal kunne bringe et Udbytte tilveje, vil næppe vise sig rigtig i Praxis. Direktør Goethe ved den kgl. Frugt- og Vinhave i Geisenheim meddeler i en Afhandling, hvori han udtaler sig til Gunst for Frugt-tørring, at 100 Pund Æbler i Gjennemsnit giver 10 Pund

Tørfrugt, idet 40—50 Pund gaa tabt som Kjærnehus og Skrælling; den bekendte van Uster i Hildesheim angiver, at 100 Pund Æbler alt efter de forskjellige Sorter og Størrelser kunne give $7\frac{1}{2}$ —12 Pund tørrede Ringæbler. Udgiften til Tørringen og Behandlingen af 100 Pund Æbler opgjøres af Goethe meget nøjagtig efter en lang Erfaring til 1 Kr. 35 Øre, og da han kan købe den raa Frugt for 2 Kr. 15 Øre pr. 100 Pund, bliver den samlede Udgift 3 Kr. 50 Øre. Indtægten for 10 Pund tørrede Æbler vil imidlertid i Følge den nuværende Pris her i Kjøbenhavn (30 Øre pr. Pund for amerikanske Ringæbler ved en-gros Salg) kun udgjøre 3 Kr. Udgiften vil altsaa end ikke blive dækket, og det uagtet Æblerne som anført kun ere beregnede til 2 Kr. 15 Øre pr. 100 Pund eller omtrent 4 Kr. 30 Øre pr. Tønde, altsaa næppe samme Værdi som for Kartofler, og der kan vel næppe være Tvivl om, at samme Jordareal i Gjennemsnit vil give et større Kvantum Kartofler end Æbler. Og selv om »Affaldet« kan tilgodegjøres ved større Fabrikker, vil dette dog næppe kunne dække den antydede Underballance. Hvad dernæst det angaar, at anvende Træfrugten til Vin, da er det tvivlsomt, om der vil være nogen Fordel derved. Der bliver lavet god Frugtvin herhjemme, men det er egentlig kun til Hjemme-forbrug, og naar Produktet ikke kan blive forbrugt i det større, faar det hele ingen Betydning. Det er den tyske Frugtvin og særlig den mousserende, som vor Frugtvin skulde erstatte, men det er ikke noget stort Forbrug, der her er Tale om, idet disse Vine kun drikkes forholdsvis lidt herhjemme. Frugten kunde da maaske anvendes til Most til dermed at forskære Vine, saaledes som vore Vinhandlere gjorde tidligere, men ogsaa i den Retning stiller Forholdet sig ugunstigt. Her i Kjøbenhavn er en Fabrik, som laver Cider af gamle Rosiner. Denne Cider, som sælges til en meget lav Pris, bruges til Forskæring af de simplere Vine, og hvis den Cider, der skulde bruges til dermed at forskære de gode Vine, blot kommer op til 40—50 Øre pr. Flaske, bliver den for dyr; man vil i Stedet for den anvende simplere Vin. — Hvad Buskfrugten angaar, da er det muligt, at den

vil give et mere stabilt Udbytte end Træfrugten, men trods de store Bestræbelser, der ere udfoldede af Exportforeningen, er det ikke lykkedes denne at bringe Udførselen op til noget betydeligt. Det er derfor glædeligt, at Fagmænd nu søge at oparbejde Markedet for den allerede i høj Grad tilstedeværende Overflødighed af Bærfrugt, som vi have i vore Herregaardshaver, og skulde man ikke vente et Par Aar for at se, hvorledes denne Sag udvikler sig paa Basis af den Overproduktion, der er tilstede i de nævnte Haver, forinden man opfordrer Husmændene til at beplante deres Haver med bærfrugtbærende Buske i Stedet for at dyrke dem med Planter, som man absolut véd kunne komme til Nytte?

Gartner Poulsen. I England, hvor vore Varer skulle sendes hen, hænder det ikke saa sjældnen i gode Frugtaar, at Bærrene blive hængende paa Buskene og raadne, fordi det ikke kan lønne sig at plukke dem af.

Hofjægermester Hage havde faaet det Indtryk af de sidst faldne Udtalelser, at man gik ud fra, at det var udmærket, hvad Husmændene nu dyrkede, og at der ikke maatte begyndes paa noget saa usikkert som Frugtavlen; men Agerbruget er ogsaa en usikker Forretning, og de Herrer skulde derfor i Stedet for saa skarpt at kritisere det Forsøg, der gjøres paa at skaffe Indtægt frem igjennem Frugten, hilse det med Glæde, da det jo dog var muligt, at der derigjennem kunde skabes den mindre Jordbruger en Indtægt. Taleren havde det bestemte Indtryk fra Præstø Amt, hvori han bor, at det er en Indtægtskilde for Husmanden at have en Frugthave. Det var naturligvis ikke Meningen, at en Jordlod paa 2—3 Tdr. Land pludselig skulde beplantes med Frugtræer, men der kunde til Exempel dermed beplantes 1 Skp. Land nær ved Huset, og her vilde de Kræfter, som ellers ikke blive benyttede, kunne benyttes til at passe Frugthaven. At Udbyttet vexler fra det ene Aar til det andet er sikkert, men Agerbruget vexler ogsaa i høj Grad; det sés vel ikke saa stærkt paa selve Marken, men naar Regnskabet opgjøres, vil det desværre sés. En mindre Frugthave ved et Hus vilde, troede Taleren, i et heldigt Aar med gode Priser kunne give en Indtægt af et Par

Hundrede Kroner, og herved fik Husmanden, hvad det kniber for ham at faa, nemlig kontante Penge til at købe en Ko for. Taleren vilde paa det bedste anbefale, at det paatænkte Forsøg, der gik ud paa at skabe et økonomisk Foretagende, blev modtaget med Velvilje, og det skulde glæde ham, om han om nogle Aar kunde fremlægge et godt Resultat for Frugtforeningernes Vedkommende.

Gartner Wendt. Man burde ogsaa se hen til Gaardmandshaverne, som egentlig kun ere Haver af Navn, men ikke af Gavn. Capitain la Cour omtalte Træfrugtavlens usikker, men efter at vi ere komne ind paa at dyrke Dværgræer, er den langt fra saa usikker som tidligere, da man udelukkende dyrkede de højstammede Træer, idet disse ere langt mere udsatte for Blæst og Storm end de lave Træer. Af alle Frugtsorter er ingen saa usikker som Graastener; til sine Tider er der ingen Frugt, til andre saa stor Overflod, at man ikke kan blive af dermed, og man skulde derfor se at komme til at dyrke Træer, som i Reglen bære hvert Aar.

Capitain la Cour vidste meget godt, som af Hofj. Hage berørt, hvilken Fordel Husmændene i det sydøstlige Sjælland kunde have af deres Frugttræer og ganske særlig af deres Blommetræer, idet de havde Afsætning i Kjøbenhavn, og han kunde derfor ogsaa samstemme med ham i, at der blev gjort et Forsøg i den her omhandlede Retning, for at den økonomiske Side af Sagen kunde konstateres, og det ved Bregentved indledede Forsøg kunde have sin Interesse. Det var ingenlunde saa, at Taleren ikke med Velvilje og Interesse saa paa de Bestræbelser, der fra de nydannede Foreningers, det kongelige Haveselskabs og Regjeringens Side gjøres for at bringe Træfrugtavlens frem; tvertimod; han saavel som alle ønskede det Arbejde, der udføres, al muligt Held, men det var vor Pligt lige over for Husmændene at anvende en skarp Kritik, naar der var Spørgsmaal om at tilraade dem at komme ind paa noget nyt, og hvorvidt det nye virkelig kunde staa for en skarp Kritik, var det, han havde ment at burde fremsætte Tvivl om.

Hofjægermester Hage glædede sig over at have hørt den sidste Udtalelse af Capitajn la Cour, idet han vistnok ikke

fuldt ud havde forstaaet dennes første Udtalelse. Det kunde vistnok ikke være andet end rigtigt, at man lærte de Husmænd, der hidtil havde havt Frugttræer, men ikke havde forstaaet at plante eller behandle dem, hvorledes de skulde gjøre det paa en ordentlig Maade, og at man søgte at skaffe dem Afsætningsveje for Produkterne.

Docent Hansen mente, at med Hensyn til Tørringen af Æbler vilde det foreløbig være vanskeligt at holde det udenlandske Produkt Stangen; de amerikanske Æbler vilde vise sig at være et bedre Produkt end de danske. Tilberedningen af Vin vilde derimod maaske have en Fremtid for sig. Vor Frugtvin kan fuldstændig staa ved Siden af middelgod Vin fra Udlandet. En tredje Maade at behandle Frugten paa var at holde den frisk i længere Tid, og i den Retning havde Taleren paabegyndt nogle Forsøg, ved hvilke det var lykkedes ham at holde Moltkes Pære frisk i lang Tid, endskjønt denne Pære ellers vanskelig kan holde sig. Hvor vidt der kan findes en Fremgangsmaade, ved hvilken Frugten i Almindelighed kan holde sig frisk i længere Tid, kunde Taleren ikke sige noget om, da han stod ved Begyndelsen af Forsøgene; kunde en saadan Opbevaring ske, vilde det være heldigt, men den vilde blive kostbar. Talerens Forsøg havde vist, at det bedste Resultat opnaaedes ved Opbevaring i kold Luft.

Redaktør Uldall. Vor Frugtavl herhjemme drives ikke paa nogen rationel Maade, og det er paa at indføre en rationel Kultur, at Bestræbelserne gaa ud; ved en saadan vil der opnaas et ganske andet Resultat. Capitain la Cour mente, at der nok kunde være Tale om at plante Frugtbuske, men at man derimod ikke burde tilraade at plante Frugttræer. Sagen er imidlertid, at man ikke vil tilraade Husmændene at beplante hele Lodden med Frugttræer, men kun en ringe Del deraf, og denne Beplantning skulde saa behandles paa en rationel Maade, hvortil hører, at der skaffes Læ, for at Træerne ikke skulle være udsatte for Paavirkning af Storm, hvorved der lides Tab. — Til de Herrer, der havde deltaget i Diskussionen, udtalte Taleren en Tak for de Bidrag, de havde givet til at faa dette for Danmark sikkert vigtige Spørgsmaal klaret.

Det kgl. Landhusholdningsselskabs Generalforsamling.

Den 12te December 1889.

Hs. Excellence Lehns greve Danneskjold-Samsøe, der førte Forsædet, aabnede Generalforsamlingen med at mindes 2 af Selskabets tidligere Præsidenter, som i Løbet af afgangene Aar vare afgaaede ved Døden, nemlig Gehejmekonferentsraaderne Tillisch og Tesdorpf. Gehejmekonferentsraad Tillisch, der var i Besiddelse af overordentlig stor Dygtighed og udfoldede store administrative Evner, virkede som Præsident i Selskabet fra 1855 til 1866, altsaa i 11 Aar, og lagde i denne Periode, som var en meget bevæget Periode, Grunden til meget af det, som er blevet udrettet i de senere Aar. Paa forrige Generalforsamling blev der rettet en Udtalelse til Gehejmekonferentsraad Tesdorpf, og Taleren skulde derfor, ikke komme nærmere ind paa at omtale hans Virksomhed, men vilde kun sige, at alle sikkert vare enige om, at det var berettiget, naar man sagde: at ingen Landmand her i Danmark havde udrettet og virket saa meget for Landbruget, og ingen Præsident i Landhusholdningsselskabet havde udrettet saa meget i Selskabets Tjeneste, som afdøde Gehejmekonferentsraad Tesdorpf. Med disse faa Ord vilde Taleren bede Forsamlingen at mindes de to Afdøde (Samtlige Tilstedeværende rejste sig).

Præsidenten gik derpaa over til at meddele Udfaldet af de foretagne Valg.

Til Præsident var Docent Fiord gjenvalgt med 137 af 140 Stemmer. Docent Fjord havde erklæret sig villig til

paa visse Betingelser at modtage Valget, og Selskabets Medlemmer hilsede vistnok alle dette Gjenvalg med Glæde.

Til Medlemmer af Bestyrelsesraadet vare valgte:

Ved almindelig Stemmegivning:

Prof. Segelcke med 135 St., Godsejer Bech med 133 St., Greve Ahlefeldt-Laurvigen, Inspektør Fejlberg og Baron Wedell-Wedellsborg, hver med 131 St., og Kammerherre O. Scavenius med 129 St.

Af Landboforeningerne:

for Hjørring	Amt: Godsejer Tutein;
» Thisted	— Forpagter A. Sørensen til Irup;
» Aalborg	— Godsejer Ahlmann;
» Odense	— Propr. Jensen, Skrillingegaard;
» Holbæk	— Godsejer Nygaard, Sæbygaard;
» Frederiksborg	— Propr. W. v. Barner.

Til Revisor gjenvalgte Grosserer Hiort med 130 St.

Til Medlem af Bestyrelsen for »Fond til Landmænds Uddannelse« gjenvalgte Kammerraad I. B. H. Andersen med 118 St.

Til Medlem af Bogudvalget er gjenvalgt Forpagter Bokelmann og til Medlem af Belønningsudvalget er gjenvalgt Inspektør Leegaard.

Selskabets Medlemsantal var ved forrige Generalforsamling 865. I Aarets Løb er der optaget 29 Medlemmer, men i samme Tidsrum har der ved Dødsfald og Udmeldelser været en Afgang af 45 Medlemmer, saa at Selskabets Medlemsantal ved denne Generalforsamling er 849.

Det forrige Aars Regnskab var revideret og befundet rigtigt, hvorefter der var givet Decharge.

Om Selskabets almindelige Virksomhed i det forløbne Aar forelaa en af Sekretæren affattet Beretning af følgende Indhold

Af Selskabets Aarsberetning for 1888—89 var der trykt 3000 Expl., og 2000 Expl. af 2det Bind af Landboskrifter: Meddelelser om Kvægbrugets Udvikling i Danmark i de sidste 25—35 Aar af A. Appel og P. A. Mørkeberg. Endvidere var der af den nye »Fortegnelse over Bøger, passende

for Sogne- og Landbrugsbibliotheker« trykt 4000 Expl. og af andet Oplag af »Regnskabsbog for mindre Landbrug« af H. Iversen 1000 Expl.

Af forskellige landøkonomiske Skrifter var der anskaffet en Del Exemplarer til Uddeling, og der var uddelt til Selskabets Lærlinge 474 Bind og til Sognebibliotheker og Selskaber i Ind- og Udland 129 Bind. »Landøkonomisk Læseforening« havde ligesom tidligere erholdt et Bidrag af 100 Kr. og desuden 71 Kr. 65 Øre til Bøgers Indbinding. Udgiveren af »Husmandsbladet« var bleven støttet med 100 Kr., og Selskabets Bogsamling var bleven ordnet og katalogiseret.

Af Foredrag havde der i Vinterens Løb været afholdt 6.

Hvad Selskabets Virksomhed for Plantekulturens, Husdyrbrugets og Mælkeribrugets Fremme angaar, henvises til de herom af Forsøgsleder og Konsulenter afgivne Beretninger. Forøvrigt har Foreningen til Kulturplanternes Forbedring modtaget de af det Classenske Fideikommis i dette Øjemed bevilgede 1000 Kr., og Dyrlæge Mørkebergs og Landbrugskandidat Appels Uddannelse til at kunne overtage Konsulentpladser i Husdyrbrug har været fortsat, og den førstnævnte er nu ansat af Staten.

Under Selskabet tjene for Øjeblikket 125 Landvæsen slærlinge paa større Gaarde, 9 Landvæsen slærlinge paa mindre Gaarde og 8 Mejeribødkerlærlinge, ialt 142. Desuden har der iaar været antaget 2 Roedyrkningslærlinge.

Bestyrer H. Iversen har i Følge Anmodning indøvet Regnskabsføring i Vejle Vesteregn, og Forstander A. la Cour har gennemgaaet Dagbøgerne for Landvæsen slærlingene paa større Gaarde, Fuldmægtig W. Wulff, Jægerspris, Dagbøgerne og Regnskabsbøgerne fra Lærlingene paa mindre Gaarde.

Til de landboindustrielle Udstillinger i Kjøbenhavn har Selskabet ligesom i de foregaaende Aar bidraget 500 Kr. — Af vore nordlige Bilande have Færøerne i det forløbne Aar erholdt Renterne af det Hansenske Legat. Paa Justitsministeriets Anmodning er der udarbejdet en Instrux for den

paa Færøerne ansatte Landbrugskonsulent, og endelig er der afgivet forskjellige Betænkninger til Regeringen.

Til denne Beretning fojedes nogle supplerende Bemærkninger af

Sekretæren. At Aarsberetningen først nu omsendtes til Medlemmerne, skyldtes det meget Arbejde, der havde været iaar, og deriblandt ogsaa Udgivelsen af 2det Bind af Landboskrifter og Fortegnelsen over Bøger, passende for Sogne- og Landbrugsbiblioteker, hvilke tilligemed Aarsberetningen nu forelaa færdige ved Generalforsamlingen. Det førstnævnte Skrift indeholder de Afhandlinger, som Landbrugskandidat Appel og Dyrslæge Mørkeberg have udarbejdet i Anledning af Konkurrencen om en Konsulentplads i Husdyrbrug. Det andet Værk: Bogfortegnelsen havde været under Arbejde i flere Aar, og der var deri nedlagt et meget betydeligt Arbejde. Som bekjendt søgte Landhusholdningsselskabet i Aarhundredets Begyndelse at række Almuelæsningen en hjælpende Haand, ikke blot ved at uddele nyttige Bøger, men ogsaa ved at fremskaffe en Fortegnelse over Bøger, der maatte anses passende for Almuebiblioteker. Denne Fortegnelse afløstes i Fyrretyverne af en af Pastor Marckmann i Følge Opfordring fra Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug udarbejdet Bogfortegnelse. Da dette Selskab imidlertid opløstes, overtog Selskabet atter denne Virksomhed og udgav en af Biskop Lind udarbejdet Bogfortegnelse, hvortil senere i Tiden kom et af den samme Forfatter udarbejdet Tillæg. For 3 Aar siden rettede daværende Hofjægermester Lüttichau til Viskum en indtrængende Anmodning til Landhusholdningsselskabet om at udgive en ny Bogfortegnelse, og da Landhusholdningsselskabet paa Grund af det store Omfang, Litteraturen har faaet, ikke mente, at en enkelt Mand kunde magte at foretage et passende Udvalg af de forskjellige Skrifter, anmodede det en Række af Fagmænd om, hver for sit specielle Omraade, at udarbejde en Fortegnelse over Bøger, passende for de nævnte Bogsamlinger. Fortegnelsen er derefter udarbejdet af de Herrer Pastor Th. Rørdam, Dr. phil. J. Nørregaard, Skoledirektør N. Bache Cand. theol.

C. Baagøe, Cand. theol. F. H. Zinck, Cand. mag. P. la Cour, Docent E. Rostrup, Professor C. Nyrop. Redaktør I. V. T. Hertel og Cand. mag. C. Bartholin. Det rent redaktionelle er besørget af et Udvalg, bestaaende af Dr. M. Steenstrup, Forpagter Bøkelmann og Kaptajn J. C. la Cour. Der foreligger her et meget betydeligt Arbejde, for hvilket Landhusholdningsselskabet ikke noksom kan takke de Herrer, der havde udført det. — Med Hensyn til Iversens Regnskabsbog, 2det Oplag, skal bemærkes, at da den ældre Udgave er blevet omdelt til Selskabets Medlemmer, vil den nye Udgave ikke blive det. — I Henhold til den bestaaende Forretningsorden for den under Indenrigsministeriet sorterende landøkonomiske Konsulentvirksomhed vil Landhusholdningsselskabet aarlig udarbejde en Beretning om denne Virksomhed. Dette Arbejde er udført for iaar, og der ventes kun paa Indenrigsministeriets Sanktion til at lade Beretningen trykke, Formentlig vil den komme til at foreligge i den allernærmeste Tid. — Som bekjendt har Landhusholdningsselskabet hidtil ført Tilsyn med »Dansk Frøkontrol« gennem et Tilsynsraad, men dette Forhold er nu ophævet, idet Tilsynet er overgaaet til en af Indenrigsministeriet nedsat Frøkommission. — Udstillingerne i Paris og London har Selskabet hverken deltaget direkte eller foranlediget, at der er blevet udstillet herfra Danmark, men flere af Selskabets Funktionærer og af de under Ministeriet sorterende Konsulenter have besøgt disse Udstillinger. — Endelig er der med Hensyn til Mælkeribruget at bemærke, at der ogsaa i anden Retning end den sædvanlige er udført under Selskabets Auspicier en Virksomhed, som har været en Fortsættelse af den Virksomhed, der begyndte ifjor Efteraar, og hvorom der gaves Meddelelse ved forrige Generalforsamling. Det meddeltes dengang, at den engelske Kemiker Mr. Allen var bleven hentet herover for at gjøre sig bekjendt med det abnorme Smør, som kunde fremkomme til sine Tider, og som i England havde fremkaldt den graverende Beskyldning mod noget dansk Smør, at det ikke var ægte, men væsentlig Margarine. Beskyldningen blev som bekjendt bevist at være urigtig, men man er ikke bleven staaende herved;

man har arbejdet videre paa at finde Midler, ved Hjælp af hvilke man paa en bestemtere Maade kan skjælné mellem Smør og Margarine.

Professor Stein supplerede Sekretærens sidste Bemærkning. Som bekjendt blev ifjor svensk Smør udført fra Danmark ved en dansk Exportør anholdt og dømt i England som forfalsket, hvilket var af en saa graverende Natur, navnlig lige overfor det engelske Marked, at der maatte træffes Foranstaltning til at faa den Sag klaret, og det lykkedes ogsaa ved Landhusholdningsselskabets resolute Indskriden i rette Tid. Selskabet tog den formaalstjenlige Beslutning at kalde en af Englands mest bekjendte Kemikere, nemlig Mr. Allen, der har med alle offentlige Analytikere at gjøre, herover, for at han med egne Øjne kunde overbevise sig om, hvorledes Forholdene kunne stille sig. Herhjemme var man nemlig saa heldig stillet, at man ved tidligere Undersøgelser var kommen under Vejr med, at Smørret til visse Tider kan antage en saadan Beskaffenhed, at det kan fremkalde Formodning om at være forfalsket, og det var et saadant Tilfælde, der foranledigede, at man i England erklærede det omhandlede Smør for at være Margarine. Der blev nedsat en Kommission, bestaaende af Mr. Allen, de Herrer H. Faber, Segelcke, Bøggild og Taleren til at foretage de nærmere Undersøgelser, og med Undtagelse af Prof. Segelcke, men med Tilslutning af den engelske Vicekonsul, rejste Kommissionen til Falster til to bestemte Gaarde, nemlig Ourupgaard og Bøtøgaard, idet Taleren fra tidligere Undersøgelser vidste, at Smørret paa dette Tidspunkt paa disse Gaarde var abnormt. Som man maaske vil erindre fra den offentliggjorte Beretning, blev Undersøgelsen anstillet paa den Maade, at lige fra det Øjeblik Kørerne bleve malkede og indtil Smørret kom ud af Kjærnen, var Undersøgelsesmaterialet ikke et Øjeblik Kommissionen ude af Syne, saa at Kommissionen altsaa kunde afgive Erklæring om, at det var udenfor al Tvivl, at man her havde med ægte uforfalsket Smør at gjøre. Af dette under denne strænge Kontrol producerede Smør udtoges strax Prøver til nærmere Undersøgelse, og saavel Mr. Allen som Taleren fandt da ved

Undersøgelsen, at Smørret var lige saa abnormt om ikke mere end det, der i England var blevet stemplet som forfalsket, hvorfor ogsaa Mr. Allen strax, da han kom tilbage til England, afgav i de offentlige Analytikerens Blad en fuldstændig Beretning om den foretagne Undersøgelse. Fremgangsmaaden ved Smørrets Produktion, hvorledes Prøverne bleve udtagne og hvilke Undersøgelsesmetoder der anvendtes, bleve fuldstændig detailleret fremstillede, og Mr. Allen lagde sine Standsfæller paa Sinde at anvende en større Forsigtighed ved slige Undersøgelser og ikke for meget holde sig til de Metoder, man hidtil havde anvendt, eller til de Grænsetal, man hidtil havde ment at burde holde sig til. Som man vil erindre, var det ikke blot en almindelig engelsk Analytiker, der erklærede det omhandlede Smør for forfalsket ogsaa Statslaboratoriet Sommerset-house i London gjorde det samme, hvilket naturligvis vakte en stor Opsigt i London; men Mr. Allen kunde efter egen Undersøgelse nu konstatere, at der ikke var Tale om Forfalskning, og dermed faldt Sagen hen. De engelske Kemikere ere vistnok ved Mr. Allens Erklæring blevne overbeviste om, hvorledes Forholdene i Virkeligheden kunne stille sig, og sikkert er det, at der siden den Tid, da man fremførte Beskyldningen mod os for at have oversendt forfalsket Smør til England, har været lige saa abnormt Smør paa det engelske Marked som det, der fremkaldte Beskyldningen, uden at man har hørt Tale om, at der kunde blive Spørgsmaal om Forfalskning, og Taleren fandt derfor, at det Skridt, som Landhusholdningsselskabet havde foretaget i denne Sag, havde baaret god Frugt, hvorfor man maatte være Selskabet taknemligt.

Smørret kan altsaa under visse Betingelser og til visse Tider antage en Beskaffenhed forskjellig fra den almindelige, saa at man, naar man ikke er agtpaagivende, kan komme til at stemple det som forfalsket, og herved er Kemikernes Opgave bleven i høj Grad vanskeliggjort, idet de maa se at finde nye Undersøgelsesmetoder og de rette Grænsetal for naturligt Smør, selv om dets Beskaffenhed til forskjellige Tider og under forskjellige Forhold kan være forskjelligt. Den Sag, her omhandles, har vakt stor Opmærksomhed og har, tør man

sige, givet Impulsen til, at Kemikerne have taget Sagen under en langt alvorligere Overvejelse, end tidligere, idet der i alle Lande anvendes megen Flid, Tid og mange Kræfter paa at trænge dybere og dybere ind i hele Spørgsmaalet. Saavel herhjemme som i Udlandet er der udsat Prisbelønninger for Tilvejebringelsen af de bedste Methoder med Hensyn til saa nøjagtigt og sikkert som muligt at kunne konstatere Smørrets Ægthed, og der er ikke Tvivl om, at den Bevægelse, der er rejst paa dette Omraade, efterhaanden vil bære god Frugt.

Konsulent Bøggild havde til Selskabet indsendt en Beretning om sin Virksomhed i det forløbne Aar paa Mælkeribrugets Omraade*).

Konsulenten havde holdt 34 Foredrag, medvirket ved Smørudstillingerne i Aarhus og Rønne samt været Censor ved Mælkeriskolerne paa Ladelundgaard og Dalum og været sidstnævnte Skole behjælpelig med at affatte en Undervisningsplan. Endvidere havde han været 178 Dage paa Rejser og deraf 40 Dage i Udlandet, hvor han besøgte Udstillingerne i Windsor, Paris og Hamburg og deltog i Mælkerikongressen i Paris. — Foruden forskellige Afhandlinger, som ere offentliggjorte i Landbrugstidsskrifter, har Konsulenten til Almanakken for 1890 skrevet »Om Andelsmælkerier«. I Forening med Dyr læge Mørkeberg havde han 4 Gange undersøgt visse Abnormiteter ved Mælken paa et Par Gaarde paa Fyen og Sjælland, og dernæst besvaret Forespørgsler og efter Anmodning tilset forskellige Mejerier. Endelig har det været Konsulenten overdraget at gennemse Mejeribødkerlærlingernes Dagbøger. For disse Lærlinger er der Tilbud om Læresteder i stort Antal, men kun ringe Tilgang af Lærlinge.

Konsulent Jensen, derfra 1ste April var ansat som Statskonsulent, havde indsendt en Beretning til Selskabet om sin Virksomhed paa Hesteavlens Omraade i hele det siden den sidst af-

*) Af Konsulenternes og Forsøglernes Beretninger gjengives her kun Hovedpunkterne; selve Beretningerne ville blive optagne in extenso i Selskabets Aarsberetning.

lagte Beretning forløbne Aar, da hans Virksomhed under Staten ikke havde forandret Omraade, men var fortsat i det tidligere Spor.

Konsulentens største Arbejde var Udarbejdelsen af Stambøger over Hingste og Hopper for Jylland og Fyen. Dette Arbejde havde foranlediget en Del Rejser dels til Dyrskuer og dels til forskellige Steder for at se Forældrene til de antagne Dyr. Til »Fyns Stifts patriotiske Selskab« var afleveret Manuskriptet til en Stambog over henimod et Par Hundrede Hingste, der havde virket paa Fyn, og til »Foreningen af jyske Landboforeninger« var afgivet Manuskriptet til et Supplement-Hefte til den jyske Hingste-Stambog. Under Arbejde var en Stambog over ca. 400 jyske Hopper. Ved mere og mere at arbejde sig ind i Stambogssagen samt ved at lære Tilstanden grundigere at kjende i de forskellige Provinser, er det blevet klart for Konsulenten, at den provinsielle Stambogsføring ikke længere passer for Hestenes Vedkommende, og at den naturligste Ordning vilde være at udvide den jyske Stambog til at omfatte alle svære Heste af jysk Blod, som findes i hele Landet. — Avlsforeningerne, hvoraf der nu er over 20 i Jylland, 3 paa Fyen og 3 paa Sjælland, have lagt megen Beslag paa Konsulentens Tid, dels ved Foredrag og dels ved, at han er Kaaringsmedlem (Dommer) i disse Foreninger. Paa Bornholm, Ærø og forskellige Steder i Jylland har Konsulenten foretaget en Undersøgelse af Hestebestanden og Afkommet efter præmierede Hingste. Endelig har Konsulenten, som tidligere bemærket, foretaget saa mange Besøg ved Dyrskuer herhjemme, som han har kunnet overkomme, samt besøgt Dyrskuet i Haderslev og den internationale Hesteudstilling i Paris i September. Efterhaanden som Konsulenten er bleven mere bekendt blandt Hesteopdrætterne, benytter man ham mere og mere som Raadgiver, hvad der medfører en ikke ubetydelig Korrespondance.

Om Hvede- og Maltbygdvalgets Virksomhed i det forløbne Aar havde Forsøgslederen, Forpagter Chr. Sonne, indsendt til Selskabet en Beretning, hvoraf her gjengives Hovedpunkterne.

Udvalget havde paa Grund af Budgettets Overskridelse i de forudgaaende Aar maattet beskære den hidtil fulgte Plan.

Hvad Hvedeforsøgene angik, da begrænsedes disse til at omfatte dels et Forsøg paa Gjeddesdal i Lighed med det, der Aaret forud var indstalleret sammesteds, og dels et Forsøg paa en Del af de hidtil benyttede Forsøgsgaarde, paa hvilke de bedste af de tidligere prøvede Sorter bleve optagne til fornyet og sammenlignende Dyrkning. Ogsaa ved dette Aars Forsøg have de tidligere fremhævede Sorter: Urtobahvede, Lys, østpreussisk Hvede og Kolbehvede givet et Udbytte, der fuldt berettiger dem til Paaagtning sideordnet med Squareheadhveden, blandt hvis Konkurrenter ogsaa Molds hvide Hvede fortjener at nævnes.

Maltbygforsøgene omfattede ligesom de foregaaende Aar flere Afdelinger, nemlig: 1) Fordeling af Lerchenborgbyg til Jordbrugere, som, mod gratis at erholde 50 Pund Saabyg, vilde forpligte sig til at anstille et sammenlignende Dyrkningsforsøg mellem det saaledes modtagne og deres eget Byg. 2) Fordeling paa lignende Vilkaar af 50 Pund af hver af de 4 Varieteter, der ifølge Udvalgets hidtidige Dyrkningsforsøg synes at besidde størst Dyrkningsværdi, nemlig Prentice-, Halletts-, Lerchenborg- og Steensgaards-Byg. 3) Dyrkningsforsøg paa Brattingsborg, Gjorsløv, Strandegaard og Knuthenborg Avlsgaard med 6 Bygvarieteter. Det ved Forsøgene indvundne Materiale har været udstillet og underkastet Bedømmelse af de Herrer Grosserer S. Plum og Kjøbmand Majus Thorsen.

Da det erfaringsmæssig har vist sig, at der paa Forsøgsgaarde savnes Betingelser for Produktionen af tilstrækkelig god og ublandet Saavare af de Sorter, som ved de hidtidige Forsøg have tildraget sig Opmærksomhed, har man med Hensyn til den fremtidige Ordning af Forsøgene fundet det naturligt at overlade denne Virksomhed til det private Initiativ og at anse det for Hovedopgaven ved fortsatte Dyrkningsforsøg med tilhørende Bestemmelse af Kvalitetsværdien at bestemme Dyrknings- og Brugsværdien af de forskellige Hvede- og Bygvarieteter og herigjennem at yde Avlen i Almindelighed den fornødne Vejledning med Hensyn til Valget

og Dyrkningen samt tillige i videst muligt Omfang at yde den private Saasædproduktion fornøden Stamsæd af de Sorter, som denne fortrinsvis bør koncentrereres om. Da det endvidere bør anses for godtgjort, at smaa Forsøgspareller yde fuldt saa paalidelige Resultater som store, har man vedtaget at normere en Størrelse af $\frac{1}{100}$ Td. Land for de enkelte Forsøgspareller samt at indstillere de centrale saavel Hvedesom Maltbygforsøg paa én og samme Gaard, henholdsvis i Jylland (Rodstenseje), paa Samsø (Brattingsborg), paa Fyn (Wedellsborg), paa Sjælland (Gjorslev) og paa Lolland (Knuttenborgs Avlsgaard). Hver af Gaardene stiller til fuld Raadighed for Udvalget et Areal af 2 Tdr. Land til Hvedeforsøgene og et tilsvarende Areal for Bygforsøgene. Paa hver af de nævnte Steder indstilleredes Hvedeforsøgene i afvigte Efteraar, og Maltbygforsøgene ville blive det til Foraaret.

Sideordnet med disse Hovedforsøg foretoges Forsøg hos en Del Jordbrugere, som, mod gratis at faa tildelt Saasæd af Byg eller Hvede, have forpligtet sig til at anstille sammenlignende Dyrkningsforsøg mellem de tilsendte og de paa Stedet dyrkede Sorter.

Da Gehejmekonferentsraad Tesdorpf udtraadte af Præsiediet, mistede Hvedeudvalget sin hidtidige Formand, og da endvidere et andet af dette Udvalgs Medlemmer — Dampmøller A. Weis — i Aarets Løb afgik ved Døden, fandt man af forskellige Grunde, at det var rigtigst at faa Hvedeudvalget og Bygudvalget sammendragne til ét Udvalg, og en saadan Sammendragning fandt da Sted paa et Møde den 12te Juli af begge Udvalgs Medlemmer, og da man endvidere fandt det naturligt at indbyde de Mænd, der vedblive at stille Arealer til Raadighed for de centrale Dyrkningsforsøg, til at tiltræde det sammensluttede Hvede- og Maltbygudvalg, bestaar dette nu af følgende Medlemmer:

Lehnsgreve Danneskiold-Samsøe, Formand; Dampmøllejer A. Bay; Forpagter F. Bokelmann; Redaktør Erh. Frederiksen; Godsejer E. Holm; Grosserer Chr. P. Jacobsen; Forpagter E. F. Jensen; Etatsraad I. Z. Levy; Cand. polyt., Bagermester Lichtenberg; Konsulent

P. Nielsen; Proprietær H. Smidt; Forpagter C. Valentin; Lensgreve Wedell-Wedellsborg samt Forpagter Sonne, som paa Opfordring har givet Tilsagn om ogsaa vedblivende, men fremtidig ulønnet, at ville fungere som Leder af Forsøgene. Endvidere har Udvalget knyttet Laboratorie-assistent W. Johannsen som lønnet Medarbejder til Forsøgene.

Fra Bestyrelsen for Fond til Landmænds Uddannelse forelaa en Beretning om Virksomheden i det forløbne Aar. Om de ledige Stipendier var der indkommet 11 Ansøgninger, som alle gik ud paa at erholde Hjælp til Ophold ved Landbohøjskolen. De 10 Ansøgere ønskede at uddannes til Lærere ved Landboskoler eller til Konsulenter; den 11te Ansøger, der allerede var Landbrugskandidat og Lærer ved en Landbrugsskole, ønskede at gennemgaa et Kursus i Kemi. Der tilstodes Understøttelse til 5 Ansøgere, deriblandt den nævnte Landbrugskandidat, men Understøttelsen til denne bortfaldt, da han opgav det paatænkte Studium. De tilkjendte Understøttelser udgjøre et Beløb af 765 Kr., og da Fondens Beholdning var 776 Kr. 99 Øre, bliver der altsaa et Overskud af 11 Kr. 99 Øre at overføre til næste Aars Regnskab.

Præsidenten vilde paa dette Punkt af Dagsordenen gaa udenfor denne og lade foretage et Par Forespørgsler, som for kort Tid siden vare blevne indbragte for Selskabet, og som maatte anses for at være af stor Betydning.

Fra Godsejer Tutein forelaa følgende Forespørgsel:

1. Agter det kgl. danske Landhusholdningsselskab at træffe Foranstaltning til, at Landmændene gennem Dagspressen kunne faa hurtig og paalidelig Meddelelse om det engelske Marked for Flæsk?
2. Agter Selskabet at virke hen til, at der ugentlig til London bliver givet Meddelelse om, hvor mange Svin, der i den forløbne Uge er bleven slagtet i danske Slagterier?

Tutein: Det vilde vistnok være alle de Tilstedeværende bekendt, at der blandt Landmændene allerede i længere Tid havde været Utilfredshed med Prisen for Slagterisvin, dog ikke

saaledes at forstaa, at man troede at faa for lidt for Svinene, men at Svineslagterierne ikke betale en Pris, som staar i Forhold til den Pris, der opnaas for Bacon i England; man savner næsten al Vejledning med Hensyn til, hvad man med Billighed kan fordrø for sine Svin. At denne Sag er kommen offentlig frem, skyldes særlig Aalborg Amts Landboforening og denne Forenings Sekretær, som i det af ham redigerede Ugeskrift har fremdraget en Del Exempler paa, at der i Svinepriserne findes Variationer, som ikke staa i nogen som helst Sammenhæng med Prisen paa Bacon i England, og at man altsaa paa dette Punkt gaar fuldstændig i Blinde. Dette Forhold er blevet yderligere forværret derved, at en stor Mængde Slagterier, som tidligere ugenlig bekjendtgjorde de Priser, som de betalte for Svin, nu mere og mere have ophørt dermed. Taleren havde ikke nogen fuldstændig Oversigt over hvor mange Slagterier, der bekjendtgjorde Priserne, og hvor mange, der ikke gjorde det, men han kunde meddele, at i det nordlige Jylland har Aalborg Slagteri for længe siden og Hjørring Slagteri for ganske nylig erklæret, at de ikke mere vilde give disse Meddelelser. Man har altsaa, naar man skal sælge sine Svin, ikke nogen som helst anden Vej at gaa, end at kjøre afsted med dem og saa tage den Pris for dem, som man kan faa. Hermed vilde Taleren nu ikke have sagt, at Svineslagterierne i særlig Grad lagde an paa at benytte sig af Forholdene, men her var et Forhold, som ikke var kommet i Orden endnu. Enhver, der kjender vort Landbrugs Udvikling, vil vide, at ved næsten alle Landbrugsprodukter: Korn, Kreaturer, Smør o. s. v., har der, efterhaanden som vi ere komne ind paa at levere disse i bedre Kvalitet og at bringe dem op til at være de første, hver i sit Slags, været overordentlig store Vanskeligheder at overvinde. De enkelte Mænd, der ere begyndte at producere disse bedre Varer, have ikke kunnet faa deres Omkostninger dækkede ved en højere Pris; man véd derimod nu, hvad man skal have for sit Korn, og for Smørrets Vedkommende stiller der sig heller ikke nogen større Vanskelighed i Vejen i saa Henseende. For Svinenes Vedkommende gaa vi derimod fuldstændig i Blinde. Bladene

have endnu ikke grebet denne Sag an. De sørge for at give almindelige Handelsberetninger, de levere Prislister over mange forskellige Varer, som ikke have den mindste Interesse for det Samfund, som her er repræsenteret, men man vil forgjæves søge i danske Blade, med Undtagelse af Aalborg Amts Landboforenings Blad, nogen Meddelelse om Svinepriserne. Redaktøren af sidstnævnte Blad har af og til skaffet sig Oplysninger om disse Forhold, men for sent til, at disse Oplysninger kunne have nogen praktisk Betydning med Hensyn til Flæskemarkedet i England; han har kun naaet at paavise, at Priserne her ikke altid staa i det rette Forhold til Priserne i England, og at det samme Slagteri har givet en højere Pris paa et Sted end paa et andet og saaledes f. Ex. betalt mere for Svin, der hentedes langvejs fra, end for Svin, der leveredes paa selve Slagteriet. I den samme Uge kan det ene Slagteri sætte Prisen op, det andet sætte den ned, kort sagt, hele denne Handel er endnu i sin Barndom, og der savnes i denne Retning en Vejledning, for at Landmændene derigjennem kunne sættes i Stand til at danne sig en Mening om, hvad de til enhver Tid kunne fordrø for deres Svin. Exempelvis kan anføres, at med Hensyn til Smørret vilde ikke nogen, som med Opmærksomhed havde fulgt de daglige Meddelelser i Bladene i den sidste Tid om Smørmarkedet i England, være i Tvivl om, at en Stigning i Prisen vilde indtræde, og lignende Beretninger er det, at der mangler med Hensyn til Svinene, og derfor er det ønskeligt, at en saadan Beretning kunde faas. Det var en Selvfølge, at hverken den Landboforening, Taleren nævnte før, eller den Landboforening, han repræsenterede, vilde være i Stand til at foretage noget i denne Sag, og de henvendte sig derfor til Ritzaus Telegrambureau med Forespørgsel om, hvad der kunde gøres. Direktør Ritzau var meget villig til at foretage de fornødne Skridt, men det kostede Penge. Hvad det imidlertid gjælder om, er at faa en paalidelig Beretning og ikke en Beretning, i hvilken private Interesser kunne gjøre sig gjældende, og her er derfor en Opgave, som der kunde være Anledning til at bede det høje Præsidium for det kgl. danske Landhusholdningsselskab om at

tage sig af, og hvis Løsning maatte bestaa i telegrafiske Meddelelser til Dagspressen, formodentlig gennem Ritzaus Bureau, om Flæskemarkedet i England. Landhusholdnings-selskabet maa have saa gode Forbindelser i England, f. Ex. med Landbrugskonsulenten derovre, at det vistnok ikke vil være forbundet med særlige Vanskeligheder at faa denne Sag ordnet.

Det andet Punkt af Forespørgslen angaar en ugentlig Meddelelse til London om, hvor mange Svin, der i den forløbne Uge ere blevne slagtede i danske Slagterier. Salgsprisen bestemmes som bekjendt ved Forholdet mellem Tilbud og Efterspørgsel; vel kan Salgsprisen gaa udenfor denne Grænse, op eller ned ved Spekulationer, men det gjælder kun for de Varer, som kunne taale at opbevares i længere Tid, hvorimod Fødevarer, som kun kunne taale at opbevares en kortere Tid, inden de konsumeres, ikke ere Gjenstand for Spekulation, og Prisen paa disse Varer bestemmes visnok udelukkende ved Forholdet imellem Tilbud og Efterspørgsel. Taleren havde gennem Selskabets Sekretær erfaret, at der til det engelske Flæskemarked ugentlig sendes Meddelelse pr. Telegraf fra Irland om, hvor mange Svin der i den forløbne Uge er slagtet i Irland, saa at de, der i London ere interesserede i denne Handel, vide, hvor meget der i den følgende Uge kommer frem af Bacon fra Irland. Fra Kjøbenhavn kommer der ikke nogen tilsvarende Meddelelse, og det er dog aabenbart, at efterhaanden som Exporten fra Danmark bliver betydeligere, vil det, om der kommer større eller mindre Kvanta af Flæsk fra Danmark, have en betydelig Indflydelse paa Flæskeprisen i London. Taleren kunde ikke tro andet, end at det maatte give det engelske Marked en vis Stadighed, hvis der fra Danmark kunde fremkomme en lignende Meddelelse som den, der kommer fra Irland. Selvfølgelig maatte det indrømmes, at dette Spørgsmaal er lidt vanskeligere end det, som Taleren før omtalte, thi det at tilvejebringe en Markedsberetning er en simpel Sag, hvorimod det, som her fordres udført, fordrer Imødekommen fra Slagteriernes Side; uden en saadan vil der ikke kunne gives Meddelelser, som have nogen Betydning, og

ikke alene de store Slagterier, men ogsaa ethvert Slagteri, som har nogen Betydning, maa være villigt til at vise Imødekommen. Taleren vidste ikke, om Svineslagterierne vare villige til at give en saadan Meddelelse, som der her fordres, og han kunde saa godt tænke sig, at enkelte Slagterier sagde nej, men det kunde jo dog være, det var muligt at overbevise de Godtfolk om, at det ogsaa vilde være i deres egen Interesse, om der fremkom saadanne Meddelelser, thi den Usikkerhed, der nu finder Sted, medfører aabenbart stor Risiko for selve Slagterierne; de vide heller ikke, hvor meget der kommer frem, og altsaa heller ikke, hvor meget de tør give for Flæsket. Svinemarkedets Tilstand i London i den kommende Uge er dem en Gaade. Under saadanne forandrede Forhold, som dem her ønskes, vilde Slagterierne blive i Stand til at arbejde med større Sikkerhed og at give en højere Pris, end de nu tør vove, idet de nu gaa med Frygt for, at Prisen skal gaa ned. Taleren troede, at naar Sagen blev rigtig fremstillet for Svineslagterierne, vilde alle komme med, og navnlig naar dette højagtede og meget ansete Selskab, hvis Anseelse yderligere forøges ved Præsidiets indflydelsesrige Stilling, satte sig i Spidsen for Sagen, vilde man vistnok meget let og hurtig faa overvundet den Modstand, som maaske vilde fremkomme fra Slagteriernes Side. Taleren troede ikke, at et enkelt Svineslagteri let vilde kunne modstaa en Opinion, der gjorde sig gjældende fra dette Selskabs Side og i det Hele taget fra de danske Landmænds Side. Han vilde naturligvis ikke lige over for de modvillige Slagterier tilraade Boycottning eller noget lignende, men Landmændene have dog i deres Magt, hvis et enkelt Slagteri vilde sætte sig imod Gjennemførelsen af en for Landbruget gavnlig Foranstaltning, at kunne anvende Midler, som kunne bringe det paa bedre Tanker. Der var ikke Tvivl om, at naar Landhusholdningsselskabet tog Sagen i sin Haand, vilde den ogsaa gaa i Orden. Hermed skulde Taleren tillade sig af anbefale Sagen til Selskabets og Præsidiets Overvejelse og Behandling.

Præsidenten: Efter den Udvikling, som det ærede Medlem har givet af Sagen, staar det klart, at det vil have

overordentlig stor Betydning, om de fremsatte Ønsker kunde ske Fyldest. For nogle Maaneder siden rettedes en lignende Forespørgsel til Selskabet fra Aalborg Amts Landboforening, og Selskabet satte sig da i Bevægelse for at komme paa det rene med, paa hvilken Maade man hurtigst og paalideligst vilde kunne faa Meddelelser om de engelske Markedspriser, Det har været Præsidiets Tanke at skaffe Meddelelser tilveje ved Hjælp af engelske Blade, og da saa mange som muligt, for at de kunne blive paalidelige, thi det kunde jo tænkes, at naar man kun holdt sig til et enkelt eller enkelte Blade, at det eller disse da paa en eller anden Maade kunde være paa-virkede saaledes, at man ikke fik fuldstændig paalidelige Meddelelser. Sagen er imidlertid endnu under Forberedelse og har derfor ikke kunnet sættes paa Dagsordenen for Generalforsamlingen.

I Anledning af den anden Del af Forespørgslen er der trykt en Meddelelse, indeholdende nogle Oplysninger om den ugentlige Nedslagting i danske Slagterier, og deraf vil man se, at Selskabet allerede siden den 23. Maj d. A. har havt Sagen under Behandling, idet Konsulent Faber da rettede en Henvendelse til Selskabet desangaaende og gav det en Del Oplysninger. Om hvad Selskabet havde foretaget i Sagen vilde Sekretæren give Meddelelse, kun skulde Taleren bemærke, at Selskabet har til alle de betydeligere Svineslagterier her i Danmark rettet en indtrængende Anmodning om at give saadanne ugentlige Meddelelser, som forlanges i Forespørgslen, og saa vidt Taleren erindrede, var der kommet Svar fra alle paa tre nær. 11 Slagterier ere gaaede ind paa Sagen og 5 have givet Afslag. Hvilke Slagterier der havde givet et imødekommende Svar, og hvilke der havde givet Afslag, vilde ikke blive nævnt, for at Selskabet ikke skulde miste det Gode, det hidtil havde nydt, nemlig at erholde uforbeholdne Svar paa fremsatte Forespørgsler.

Sekretæren. Som allerede nævnt af Præsidenten, er det Aalborg Amts Landboforening, som angaaende Flæskenoteringen har rettet en Henvendelse til Landhusholdnings-selskabet. Strax, da Selskabet modtog denne Henvendelse,

henvendte det sig til Forstander la Cour paa Næsgaard, som for et Par Aars Tid siden i Anledning af Oprettelsen af Svineslagteriet paa Lolland-Falster havde sammenstillet de Flæskepriser, der vare betalte i danske Slagterier, med dem, der vare noterede i engelske Blade, idet man mente derigjennem at kunne faa Oplysning om, hvor vidt »The Grocers« Priser i Virkeligheden vare af en saadan Art, at man kunde sige, at de vare ledende for vore Slagterier med Hensyn til Priserne her i Landet. Dette Materiale er velvilligt stillet til Selskabets Raadighed, og der er forhandlet med Konsulent Faber om Maaden, hvorpaa en vejledende Notering skulde kunne gennemføres her i Danmark. Spørgsmaalet er endnu ikke løst, men Trangen til at faa en Vejledning er naturligvis blevet saa meget større, som Svineslagterierne, saaledes som Hr. Godsejer Tutein bemærkede, ere ophørte med at offentliggjøre de af dem tilbudte Priser. Som det synes, har Hr. Koopmann imidlertid atter optaget at give Meddelelser, om end under en anden Form end tidligere, og for saa vidt han vedbliver dermed, hvad man maa antage, vil det nordlige Jylland ikke staa saa blottet i denne Retning, som det ellers vilde. Blandt de Forslag, der have været fremme angaaende denne Sag, er ogsaa det, at man i England skulde søge danne en Komité af edsvorne Mæglere, som samledes ugentlig for at ansætte en Pris, der skulde telegraferes til Danmark og vise, hvorledes Priserne stillede sig i Relation til den foregaaende Uges Priser. Der udtaltes imidlertid Frygt for, at en saadan Prisansættelse, selv om den ogsaa skete under en saa betryggende Form som af edsvorne Mæglere, vilde være os for fjærn til at kunne have en saa effektiv Betydning for vor Svinehandel herhjemme, som den danske Smørnotering faktisk har for Smørhandelen, og der er derfor fremsat den Tanke, om det ikke kunde lykkes at skabe et Syndikat, som kunde ansætte Flæskepriserne herhjemme. En Flæskepris som har virkelig Betydning for os, vil imidlertid kun kunne ansættes af Mænd, der paa Handelens Omraade staa dybt i Forretningerne, og som gjennem en omfattende Korrespondance o. s. v. have et nøjagtigt Indtryk af, hvorledes Situationen er, men

da de Mænd, som vi her hjemme have i en saadan Stilling, saa at sige alle ere engagerede paa en eller anden Maade i vore Svineslagterier og altsaa ville være den ene Part i Sagen, vil et Syndikat af saadanne Mænd ikke kunne bruges til en Notering af Flæskeprisen. Endelig har man tænkt at skaffe »The Grocers« Notering frem her hjemme, men lige overfor den Tanke er der indvendt, at de Organer, der fremskaffe saadanne Priser, ikke ret vel tør anses garderede mod Indflydelse fra forskjellige Sider. Ganske vist kan man jo mene, at Bladets Betydning i den Retning vilde tabe sig, saa snart det viste sig, at dets Noteringer ikke vare fuldstændig paalidelige; men sèr man hen til Frankrig saa vel som til England, kan der paavises Organer, som have en meget stor Udbredelse trods det, at de Priser, der noteres, ikke ere de Priser, der arbejdes med, men ere fingerede. I saa Henseende er der altsaa Fare tilstede, men den kan neutraliseres derved, at et større Antal Blades Flæskenotering drages ind under de ugentlige Meddelelser, som skulle udgaa herhjemme. Nogen Beslutning med Hensyn til dette Forhold er der ikke taget, men der er arbejdet paa at skaffe et Materiale tilveje og at undersøge de forskjellige Veje, der kunne gaas. — Hvad det andet Punkt af Forespørgslen angaar, da er der, som nævnt af Præsidenten, rettet en Anmodning til alle danske Svineslagterier om hver Uge at sende til Landhusholdningsselskabet telegrafiske Meddelelser om, hvor meget de have slagtet, og det paatænkes da at lade en dertil bestemt Mand sammenarbejde og fuldstændig konfidentielt behandle de indkomne Meddelelser, saaledes at ingen erholdt Oplysning om, hvor meget hvert enkelt Slagteri havde slagtet i den forløbne Uge. Det af disse Meddelelser udfundne Resultat skulde derpaa om Søndagen telegraferes til England for at benyttes om Mandagen. Sagen stødte imidlertid paa Vanskeligheder, det 5 Slagterier have erklæret, at de ikke ville gaa ind paa at give saadanne Meddelelser, og 3 Slagterier have ikke svaret. Man har derefter ved personlig Henvendelse forsøgt at formaa de Herrer, der have givet et Afslag paa Selskabets Anmodning, til at ændre deres Beslutning, og man er

endogsaa gaaet videre og har gennem særlig formaaende Mænd, som man mente stode i et saadant Forhold til de Vedkommende og havde en saadan Forbindelse med deres Virksomhed, at de vilde have en særlig Indflydelse paa dem, søgt at formaa dem til at ændre deres Beslutning, men det er hidtil ikke lykkedes at opnaa noget i den Retning. Hvad der nu er at gjøre, eftersom man efter det anførte kun kan fremskaffe delvis Efterretninger om Slagtingen, er det ikke muligt at sige noget om i Øjeblikket; muligvis vil en Pression, som den af Godsejer Tutein omtalte, kunne lykkes, men Tale- ren nærede dog Tvivl i saa Henseende. Endelig maa det nævnes, at man ogsaa har ment, at man af de Meddelelser, som man kunde faa fra de Slagterier, der have givet et imødekommende Svar, kunde drage Slutninger, der vel ikke vare nøjagtige, men dog forholdsvis brugelige som Vejledning, naar man ikke kunde fremskaffe andet, men heller ikke dette Spørgsmaal er endnu klaret, og der er, som sagt, i det Hele taget ikke fra Præsidiets Side taget nogen Beslutning i denne Sag, som udgjorde et væsentligt Forhandlingsemne med Konsulent Faber, da han sidst var her, og med Hensyn til hvilken Opmærksomheden ogsaa vedblivende vil være rettet paa Maaden og Midlerne til at faa et føleligt Savn afhjulpet.

Godsejer Tutein vilde takke for den Maade, hvorpaa Forespørgselen var bleven besvaret af Præsidiet. Han havde naturligvis ikke ventet sig, at Sagen skulde blive gennemført strax, men naar dette Selskab og i det Hele taget det danske Landbrug, som jo har gennemført Reforme af langt betydeligere Omfang end den Reform, her er Tale om, tager sig af Sagen, vil man ogsaa nok vide at overvinde de Vanskeligheder, som for Øjeblikket ere til Stede, og faa Sagen ordnet paa en tilfredsstillende Maade.

Kasserer I. W. T. Hertel bemærkede lige over for Godsejer Tutein, at det ikke alene var Aalborg Ugeblad, der havde Meddelelser om Svinepriserne, »Ugeskrift for Landmænd« havde ogsaa saadanne Meddelelser.

Godsejer Tutein vilde blot bemærke, at naar f. Ex. Aalborg Ugeblad meddelte Koopmanns Priser, var det dem,

han havde betalt i den forløbne Uge, men ikke dem, han agtede at betale i den næste Uge. Prismeddelelserne fra det engelske Marked kom ogsaa for sent. Ugebladet udkom om Fredagen og Redaktøren havde ikke Priserne pr. Telegraf. Meddelelserne, der gaves, vare ganske vist værdifulde, men ikke praktiske.

Kasserer I. W. T. Hertel. Et Ugeblad, der udkommer om Fredagen, kan ikke bringe Meddelelser om de Priser, der ansættes om Lørdagen. Enkelte Svineslagterier meddele ogsaa Priserne for den kommende Uge, men de allerfleste ganske vist kun Priserne for den passerede Uge.

Docent Fjord havde for omtrent et Aar siden ogsaa noget med Slagterierne at gjøre, og da hørte han, hvorledes det hang sammen med Priserne. Man sagde, at man kunde ikke opgive Priserne om Fredagen; det var ligefrem Hasard at gjøre det. Slagterierne vidste ikke, hvorledes Prisforholdene vilde stille sig, før de havde faaet Telegram fra London.

Forstander I. Hansen mente, det vilde være vanskeligt at faa denne Sag bragt i Orden i Øjeblikket eller i den allernærmeste Fremtid; men forøvrigt vilde man m. H. t. de ønskede Meddelelser næppe møde Modstand hos Andels-slagterierne. Hvad det imidlertid vilde være ønskeligt at virke for var, at man mere og mere kunde komme til at gaa over til at afregne efter Slagtevægt i Stedet for at benytte den levende Vægt. Taleren havde gjort det i Holbæk Amt og var særdeles tilfreds dermed.

Docent Fjord havde i Præsidiets udtalt, at man fik ikke noget ud af Sagen, før man gik over til Slagtevægt, saaledes som Hr. Hansen nu havde udtalt. Sagen var jo nemlig den, at Prisen i England var for Slagtevægt, og enhver, der havde fulgt med Udviklingen, vilde vide, at Slagtevægt og levende Vægt ere to forskjellige Ting. At oversætte Slagtevægt i levende Vægt ansaa Taleren for fuldstændig umuligt.

Præsidenten. Selskabets Præsidium havde med stor Glæde optaget de to Punkter, som Forespørgselen indeholder til Forhandling. Det kunde kun beklages, at man med Hen-

syn til et Punkt, som havde en stor Betydning for Svinehandelen, havde mødt Vrangvillie hos flere Svineslagterier, og at man havde gjort det, var det, der havde standset Sagens Fremgang; thi ellers kunde der her ved Generalforsamlingen have foreligget Forslag til Sagens Ordning. At Forespørgselen var bragt frem paa dette Møde kunde maaske røre lidt op i Sagen, og forøvrigt skulde der fra Præsidiets Side blive gjort, hvad der stod i dets Magt, for at naa til et Resultat, hvis det var muligt.

Den anden Forespørgsel, der var indkommet, var fra Folketingsmand Busk, som havde ønsket at høre, hvorledes det egentlig forholdt sig med den fra Foreningen af jyske Landboforeninger i Efteraaret til Landhusholdningsselskabet indkomne Skrivelse angaaende Brandforsikringsvæsenet, hvilken Skrivelse var saalydende:

»Paa Anledning af Aarhus Landboforening er til Drøftelse paa vort afvigte Delegeretmøde rejst følgende Spørgsmaal:

»Var det ikke formaalstjenligt at faa en Kommission nedsat til at undersøge, hvad der kan gøres for at indskrænke Antallet af Ildsvaader paa Landet og formindske de dermed forbundne Tab?«

»Ligesom i sin Tid i Landboforeningerne var ogsaa her »Repræsentanter for Brandforsikringerne tilstede, og enedes man »om af de i et Bilag anførte Grunde, af Hensyn til de større »Værdier, der stod paa Spil, den voxende Bekostning, Assurancencen medførte, den uoplyste Stand, hvori de fleste Brandsager »henlagdes, den voxende Overbevisning om, at et uforholdsmæssigt Antal af Ildebrandene vare paasatte, den Uforsigtighed, hvormed Ild og Lys benyttedes i Stald og Lade m. m. »m. — at henstille, at det højtærede Selskab vilde tage Sagen »i sin Haand og søge en Kommission nedsat til Undersøgelse »af alle herhen hørende Forhold, til hvis Afhjælpning der vel under Diskussionen fremkom forskellige Forslag, som:

»at Taxationen af de forsikrede Bygninger burde hyppigere »og nøje kontrolleres:

- »at den Forsikrede selv burde bære en passende Kvota af
»Revisionen, og
- »at alle Brandsager burde behandles af en af Staten ud-
»nævnt og af Assuranceselskaberne bekostet Kommission,
»uden at dog flere end det første af disse kunde vinde
»Flertal i Forsamlingen for sig.«

Præsidenten. Præsidiet havde ment, det vilde være rigtigst, forinden det tog nogen endelig Beslutning om, hvorledes denne Sag skulde behandles, at henvende sig om det første Punkt, nemlig en hyppigere Omtaxation, til de største Brandassuranceselskaber her i Landet med Forespørgsel om, hvorvidt de agtede at gennemføre Bestemmelser herom strængere end hidtil. Om det andet Punkt, nemlig at den Forsikrede selv skal bære en vis Del af Risikoen, vilde Taleren ærlig sige, at han troede, at der næppe var meget at gjøre derved, og i ethvert Tilfælde havde Selskabet ikke gjort noget Skridt i den Retning. Hvad det 3die Punkt angik, nemlig at Brandsager burde behandles af en af Staten udnævnt og af Brandassuranceselskaberne bekostet Kommission, da havde Selskabet igjennem en af dets Præsidenter henvendt sig til Justitsministeren med Forespørgsel, om han havde noget imod, at der blev rettet en Forespørgsel til ham desangaaende, og om han var villig til at give skriftligt Svar derpaa. Justitsministeren havde svaret bekræftende, ligesom han ogsaa var villig til at give Svaret i en saadan Form, at det kunde forelægges Offenheden. Naar Svaret forelaa, skulde det altsaa blive offentliggjort. Forøvrigt kunde det meddeles, at Justitsministeren havde udtalt, hvad Taleren kunde slutte sig til, at der vistnok ikke kunde være Tvivl om, at de Brandkommissioner, der havde været nedsatte, havde virket til Gavn og at han mente, at hans Svar derfor ogsaa vilde komme til at gaa i Retning af, at han, hvor det maatte anses for gavnligt, vilde vedblive paa samme Maade.

Folketingsmand Busk vilde takke Præsidiet, fordi det havde vist ham den Hensynsfuldhed at optage paa Generalforsamlingen denne Sag, som han havde bragt paa Omtale i det sidste Bestyrelsesmøde, uagtet Præsidiet laa midt i Forhandlin-

gerne derom. Det var forøvrigt ikke Taleren, der havde stillet nogen Forespørgsel til Landhusholdningsselskabet, men Delegeretmødet i Aarhus, og da han ikke havde kunnet blive klog paa Referaterne af Forhandlingerne paa Mødet, havde han bragt Sagen frem i Landhusholdningsselskabets Bestyrelsesmøde. Spørgsmaalet om Omvurdering troede Taleren ikke, der kom noget ud af. Var der nogen, som med Forsæt lagde an paa at faa deres Ejendomme vurderede for højt, vilde det altid lykkes. Hvad Brandkommissionen angik, da kunde Taleren kun sige, at det havde glædet alle, at Brandstifterne vare blevne nappede; thi siden den Tid var der blevet mere Ro paa det Omraade end før, hvad de, der havde med Brandkassen at gjøre, havde Erfaring for, og Taleren mente derfor, det var heldigt, hvis det var nødvendigt, at gaa den Vej, som var gaaet i den sidste Tid med Hensyn til Brandsager. Der er adskillige Forhørsdommere eller Politimænd, som vel kunne være udmærkede i mange andre Retninger, men som ikke ere dygtige til at afholde Forhør, og i saadanne Tilfælde kunde en Kommission være nødvendig. Det havde glædet Taleren at høre, at Præsidiet ikke havde givet nogen Antydning af Lyst til at ville ind paa at anbefale flyvende Domstole, men han var enig med Præsidiet og Justitsministeren i, at der kunde være Steder, hvor de vare paa deres Plads. Naar det var daarlige Tider for Landhruget, brændtes der af, og der kunde ikke være andet end Tilfredshed med, at Delegeretmødet i Aarhus havde rørt ved denne Sag.

Kammerherre Lüttichau kunde godt forstaa, at Folketingsmand Busk ikke strax havde kunnet blive klar over de Forhandlinger, der havde fundet Sted paa det jydskede Delegeretmøde, da han ikke selv havde overværet det. Sagen var, at Aarhus Landboforening havde fremsat et Forslag angaaende disse Sager; det blev forhandlet paa Delegeretmødet, men blev ikke vedtaget, og tilsidst enedes man tildels om det, som nu ligger for. Sagen hviler nu hos Landhusholdningsselskabet, og Taleren kunde kun glæde sig over den Maade, hvorpaa Præsidiet havde taget fat paa den.

Etatsraad Mourier-Petersen mente, at en Kommis-

sion var heldig, men ikke som Regel, kun naar det var nødvendigt.

Forstander J. Hansen sluttede sig til Etatsraad Mourier-Petersen. Hvad han ellers vilde lægge et Ord ind for var, at Landhusholdningsselskabet, hvis det skulde give Raad, vilde anbefale en stræng og hyppig Omtaxation, ikke alene for Bygninger, men ogsaa for Løsøre.

Forpagter Bokkelmann forekom det, at for Landbygningernes Brandforsikring gjaldt den Bestemmelse, at Omtaxation skulde finde Sted med bestemte Mellemrum og ud derover kunde man ikke gaa uden Ejerens Samtykke.

Præsidenten havde forstaaet Anmodningen fra det jydsk Delegeretmøde saaledes, at man ønskede, at Omtaxation skulde finde Sted i Henhold til de gjældende Bestemmelser, idet man er gaaet ud fra, at den ikke udføres saa hyppig, som der er foreskrevet.

Etatsraad Eckardt. Grunden til, at Omtaxation ikke sker saa hyppig, som den egentlig skal, er vistnok den, at man ikke kan overkomme at foretage den.

Kammerherre Lüttichau. De fleste Steder finder der vistnok Omtaxation Sted med bestemte Mellemrum, men vistnok kun ved Sognevurderingsmændene, idet det vistnok ikke, saa vidt Taleren kjendte dertil, hørte til det almindelige, at Branddirektørerne berejste Distrikterne og forvissede sig om Taxationernes Rigtighed, og der kunde ganske vist deri ligge en Opfordring til at anmode om en Skærpelse af Forholdene paa det Omraade, da det ikke bør overlades til Branddirektørerne selv at bestemme Maaden, hvorpaa de tro at behøve at røgte deres Kald i saa Henseende.

Capitain Bluhme mente, at man skulde være lidt forsigtig med denne Sag. Fordi der findes en Del Mennesker, om hvem man har den Tro, at de gjøre sig en ulovlig Fordel ved en høj Assurance, er det dog ejendommeligt derfor at ville kaste en Skygge over hele Landmandsstanden. Flyvende Kommissioner kunne være gode nok lige over for en mindre dygtig Retsbetjent, og det kan være gavnligt, at der til Tider anvendes saadanne, men der følger, som det har vist

sig, store Ulemper med saadanne Domstole. Taleren kunde godt forstaa, at man vilde have Omtaxation, men maatte her erindre, at naar en Mand faar sin Gaard passende taxeret og svarer sit Kontingent, har han et berettiget Krav paa, naar Ulykken overgaar ham, at faa den Godtgjørelse, der svarer til det Kontingent, han har ydet, naar han holder Bygningerne vedlige. En gammel Bygning, selv om den er vedligeholdt, har naturligvis mindre Værdi end en ny, men for den, der skal bruge Bygningerne, har den samme Værdi som en ny; desuden kunne Prioritets haverne heller ikke være tilfredse med en hyppig Omtaxation eller med, at Vedkommende selv skal bære en Kvotadel af Risikoen.

Etatsraad Mourier-Petersen. Den eneste Regel, der kan tragtes efter, er, at Bygningerne altid bør være forsikrede, ikke efter Bygningsværdi eller efter, hvad de have kostet, men efter den Værdi, de i Virkeligheden have; thi lige saa vist det kan lede til, at en Gaard afbrændes af Ejeren, naar den er assureret for højt, lige saa let kan det lede til, at Fjendehaand, naar der slet ikke er assureret eller kun halvt assureret, afbrænder den.

Folketingsmand Busk. Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger havde, saa vidt Taleren vidste, den Regel, at der med visse Mellemrum skulde finde en Omvurdering Sted, men i den Brandkasse, af hvis Bestyrelse Taleren var Medlem, havde man, efter hvad Taleren troede, ikke en saadan Bestemmelse og ønskede den vist heller ikke. Han var enig med Capitain Bluhme i at blive staaende ved det nuværende og ikke paalægge Befolkningen større Byrder, men han troede, man burde sige, det var ønskeligt, at det blev paalagt Vurderingsmændene ikke at vurdere nogen Ejendom højere, end den virkelig var værd. Man burde ikke gaa frem som ved Løsøre, der ikke vurderes, men hvis Værdi opgives.

Etatsraad Eckardt. Den almindelige Brandforsikring har visse Regler at gaa efter ogsaa med Hensyn til Omtaxation, som det imidlertid hidtil har været temmelig uoverkommeligt at gennemføre, men Møller, Fabriker og

andre mere brandfarlige Bygningerne ere altid blevne omtaxerede.

Capitain Bluhme vidste ikke, hvorledes man, som af Etatsraad Mourier-Petersen omtalt, kunde komme til at gjøre Forskjel mellem Brugsværdi og den virkelige Værdi. Hvad det efter Talerens Mening kom an paa var: Havde Bygningerne den Værdi, de bleve satte til, den Gang de bleve taxerede, og havde Foreningens Tilsynsmænd ført Tilsyn med Bygningernes Vedligeholdelse? Hvis alt dette var i Orden, skulde der være gode Grunde tilstede for at taxere Bygningen lavere.

Etatsraad Eckardt vilde fremhæve, at det hyppig var Tilfældet ved større Omtaxationer, hvor Taxatorerne ikke havde haft Branddirektøren med, eller hvor der ikke var ført tilstrækkeligt Tilsyn med Sagen, at Jordarbejder vare komne ind under, hvad Bygningerne havde kostet.

Etatsraad Mourier-Petersen vilde hævde som almindelig Regel, at Bygninger kun skulde taxeres til det, de vare værd for Tiden, og ikke til det, de i sin Tid havde kostet at opføre; det maatte være det rigtigste for alle Parter.

Sekretæren fandt det rigtigst ved Henvendelse til Brandassuranceselskaberne at tage Hensyn til de Udtalelser, der vare faldne under denne Diskussion. Medens Capitain Bluhme i sin første Udtalelse gjorde en vis Anskuelse gjældende, modificerede han denne noget i sin sidste Udtalelse. Capitainens første Udtalelse gik nemlig ud paa, at naar man havde betalt sit Kontingent i Henhold til den en Gang skete Vurdering, havde man ubetinget Krav paa, naar Bygningerne afbrændte, at faa denne Vurderingssum udbetalt, men den naturlige Konsekvents heraf var, at man saa i Virkeligheden ikke blot assurede mod Brandskade, men ogsaa mod den Amortisation, som maa tages med i Beregning ved enhver Gjenstand, man benytter, altsaa Assurance mod Slid ved Brugen, hvad vel næppe kan være Meningen. I den sidste Udtalelse syntes Capitain Bluhme derimod at være tilbøjelig til at indrømme, at der maatte finde en Lempelse Sted i det Princip, han først opstillede. Etatsraad Mourier-Petersen mente, at man skulde tage Hensyn til den Værdi, Bygningerne

havde for Tiden, og ikke til Brugsværdien. Folketingsmand Busk udtalte, at i den Forening, han var Medbestyrer af, indeholdt Lovene, saa vidt han vidste, ikke nogen Bestemmelse om Omtaxation, og man ønskede heller ikke en saadan. Saafremt Hr. Busk billigede dette, forekom det Taleren, at Hr. Busk stod paa Capitain Bluhmes første, oprindelige Standpunkt, at man assurerer ikke blot mod Brandskade, men ogsaa Amortisationen.

Capitain Bluhme mente at have udtrykt sig begge Gange saaledes, at der maatte være en Middelvej at gaa. Han fremhævede, at i Landbygningernes Brandforsikring er det saaledes, at i Følge Lovene skal der ske en Omtaxation, og det var hans Overbevisning, at man ved denne ikke gik langt ned under den en Gang ansatte Værdi. Man gik ud fra, at Bygningerne skulle vedligeholdes, og kun hvor Vedligeholdelsen var mangelfuld, gik man ned med Summen, saa at Bygningens Assurancesum var et modereret Forhold mellem den oprindelige Værdi og Vedligeholdelseessummen. Han mente, dette var korrekt.

Kammerherre Lütlichau. Interessenterne i Brandassuranceselskaberne kunne lige saa godt faa en Forhøjelse af Assurancesummen som en Nedsættelse; det beror paa Bygningsmaterialernes Pris.

Forpagter Bokkelmann. Det, der var anket saa hyppigt over, var, at Omtaxation ikke var sket i lang Tid. Denne skulde ikke ske vilkaarligt, men efter en bestemt Regel, og Taxatorerne skulle være fuldt ud kyndige Mænd, Haandværkere, der vidste Besked med, hvad de havde for. Forøvrigt kunde han slutte sig til Etatsraad Mourier-Petersens Udtalelse, nemlig, at det selvfølgelig maa være Bygningernes virkelige Værdi, der maa tages Hensyn til.

Præsidenten. Ikke saa faa Steder her i Danmark har man i de gode Aar, da der var en let Adgang til at faa Laan, faaet Ejendomme omtaxerede og sat højere op i Værdi for at faa større Laan, men hvad er Følgen bleven deraf? Den er bleven, at en stor Del Ejendomme ere taxerede for højt i Forhold til de nuværende Priser i Handel og Vandel,

hvilket indeholder en Fristelse til at begaa en Forbrydelse. En Omtaxation i Henhold til Forsikringsforeningernes Love, kunde derfor vistnok være ønskelig.

Hermed afsluttedes Diskussionen om dette Spørgsmaal, og man gik over til

Meddelelse fra Præsidiets.

Præsidenten. Det Classenske Fideikommiss har fornyet sin aarlige Understøttelse af 2000 Kr. for 3 Aar, fra Juni Termin 1888 at regne.

Om kortere Tid vil der til Selskabets Medlemmer blive omdelt en Beretning om den under Indenrigsministeriet sorterende landøkonomiske Konsulentvirksomhed. Af Statskonsulenter er der i det forløbne Aar ansat ikke saa faa, Dyr læge Jensen er ansat som Statskonsulent i Hesteavl og Dyr læge Mørkeberg som Statskonsulent i Husdyrbrug, særlig med Hensyn til det røde Kvæg. Dyr læge Arup er ansat som Veterinærkonsulent i England med Ophold i Newcastle. Han skal føre Tilsyn med den Tilstand, hvori det danske Kvæg indføres i England og samtidig have sin Opmærksomhed henvendt paa alle de Omraader, der vedrøre Afsætningen af Kreaturer til England og Markedsforholdene derovre. Som lokale Mejerikonsulenter ere ansatte: I. N. Dall for Fyn med Smaaør, Vejle og Ribe Amter og P. B. Segelcke for det øvrige Jylland. Landbrugskandidat Appels Uddannelse til Konsulent er fortsat som hidtil; han har været flere Maaneder i Udlandet. Endelig skal det med Hensyn til Konsulentvirksomheden nævnes, at der er ansat en under Justitsministeriet sorterende Landbrugskonsulent paa Færøerne*) hvor der i høj Grad har været Trang til konsultatorisk Hjælp. Den omfattende Konsulentvirksomhed, som nu er i Gang, har lagt stort Beslag paa Præsidiets og Sekretærens Tid, idet Indenrigsministeriet har overdraget den administrative Ledelse til Landhusholdningsselskabet.

*) Se Aarsberetningen Pag. 143.

Angaaende de Forhandlinger, der ere førte om en udvidet Dampskibsforbindelse mellem Esbjerg og Parkeston-London, kan der henvises til den om faa Dage udkommende Aarsberetning*). Hertil kan føjes, at Indenrigsministeriet har beskikket Toldforvalter Hassing i Esbjerg til at varetage de forskjellige Interesser denne Sag vedrørende, og at man i Landhusholdningsselskabet, som efter Indenrigsministeriets Ønsker ogsaa administrerer denne Virksomhed, hver Uge modtager Indberetning fra Hr. Hassing om alt, hvad der er exporteret over Esbjerg.

Etatsraad Eckardt spurgte, om der var Isafkøling i de jyske Jernbanevogne til Smørtransport.

Docent Fjord. Til en vis Tid af Aaret er der Isafkøling, men Vognene blive ikke benyttede af Landmændene.

Sekretæren. Efter Bestemmelserne skal Smørret være afleveret inden 2 Timer før Banetogets Afgang fra Stationen, og den Omstændighed, at Smørret skal staa et Par Timer i Pakhus, gjør, at Interessen for at faa det med isafkølede Vogne i det Par Timer, Kjørslen staa paa, kun er ringe, thi man mener, at det vil ingen Virkning have paa Smørret. Den Tanke har derfor været fremme, om det ikke var muligt, at der kunde være specielle Konduktører ved isafkølede Vogne, som paa en bestemt Dag i Ugen skulde passere alle Stationer og medtage Smørret, som da kunde indlades direkte i Vognene.

Præsidenten havde hørt, at der skulde betales Ilgodsfragt for Smørret, naar det skulde gaa med isafkølede Vogne, foruden at Isen skulde betales, men dette ansaa baade Landmænd og Kjøbmænd for at være for kostbart, og derfor gaar den Slags Vogne ikke regelmæssigt, men kun naar de ere bevilte.

Folketingsmand Busk vilde spørge Præsidiets, om det kunde ventes, at Landhusholdningsselskabet vilde støtte Bestræbelserne for at faa Statsdrift fra Esbjerg.

Docent Fjord. Sagen er nu gaaet ud af Landhusholdningsselskabets Hænder og over til Rigsdagen, hvor den

*) Se Aarsberetningen Pag 116.

sikkert bliver drøftet alsidigt og godt, og Landhusholdnings-selskabet vil derfor ikke kunne tage den op til fornyet Drøftelse.

Folketingsmand Busk. Landhusholdningsselskabets Støtte i denne Sag vil være af Betydning, thi man véd, at dette Selskabs Styrelse udelukkende befatter sig med, hvad der er til Gavn.

Docent Fjord henviste Hr. Busk til, at han som Medlem af Bestyrelsesraadet kunde bringe det Spørgsmaal frem i et Bestyrelsesmøde.

Folketingsmand Busk skulde efter denne Bemærkning af Docent Fjord tillade sig at fremdrage Sagen i et Bestyrelsesmøde.

Sekretæren. Angaaende Svineudførselen til England i det forløbne Aar, indeholder Aarsberetningen*) en Meddelelse. Hertil kan føjes, at Ministeriet har opsagt Overenskomsten med det forenede Dampskibsselskab fra den 11. Januar 1890. Man har hidtil ikke vidst, hvor vidt Dampskibsselskabet vilde fortsætte Farten fra Esbjerg til Hull, men det er nu meddelt, at Selskabet, i alt Fald foreløbig, vil fortsætte Farten, dog kun hver anden Uge i Januar Maaned. Denne Usikkerhed vil næppe være heldig overfor de engelske Kjøbere, thi det bliver paa den Maade altid noget vanskeligt for Kjøbere at have paa rede Haand, om det er den ene eller den anden Uge, at Svinene indtræffe.

Præsidenten. De Gjenstande fra Landbrugsudstillingen, der dels bleve kjøbte dels skjænkede Selskabet, ere endnu ikke afleverede til Selskabet og ville først blive det til næste Aar, naar Regnskabet er fuldstændig opgjort. Desuden har Selskabet modtaget fra Kammerherre v. Scheele i Sverrig en smuk Samling af Modeller af Landbrugsredskaber fra forskjellige Tidspunkter, for hvilken Gave der som Tak vil blive tilsendt Giveren en Vase fra den Kgl. Porcellænsfabrik, forsynet med passende Indskrift.

Angaaende Spørgsmaalet om overbyggede Stalde paa

*) Se Pag. 123.

Kjøbenhavns Kvægtorv og angaaende nogle Undersøgelser af tørret Mark henvises til de i Aarsberetningen givne Meddelelser.*)

Endelig fremlagde Præsidenten Virksomhedsplanen for det kommende Aar samt Budgettet for Regnskabsaaret fra 1ste April 1890 til 31. Marts 1891, saaledes som det var vedtaget af Generalforsamlingen.

Budgettet var saalydende:

Indtægt.

Konto.	Forventet Kassebeholdning $\frac{1}{4}$ 1890	1000	Kr.
A.	Medlemskontingenter	16700	-
B.	Renter af Selskabets Aktiver	10515	-
C.	Statskassens Tilskud	13200	-
D.	Bidrag fra det Classenske Fideikommis	2000	-
E.	Bidrag fra det Raben-Lewetzauseke Fond	1000	-
F.	Etatsraad Schous Legat	200	-
G.	Grosserer G. Buscks Legat	77	-
H.	Grosserer N. F. Muncks Legat	42	-
I.	Schmidts Legat	4000	-
K.	Forskjellige Indtægter	2266	-
	Forventet Indtægt ...	51000	Kr.

Udgift.

Konto.			
1.	Udgivelse af Skrifter	3000	Kr. kalkul.
2.	Anskaffelse af do	6500	- kalkul.
3.	Selskabets Foredrags- og Diskussionsmøder	800	- kalkul.
4.	Agrikulturkemiske Undersøgelser	300	- kalkul.
5.	Plantekulturens Fremme: Hvede- og Byg- forsøg	9000	- kalkul.
6.	Husdyrbrugets Fremme	2000	- kalkul.
7.	Mælkerbrugets Fremme	3500	- kalkul.
8.	Undersøgelsesrejser	800	- kalkul.
9.	Selskabets Lærlinge	500	- kalkul.
10.	Hædersbelønninger for Landbofid	300	- kalkul.
11.	Landbrugets Binæringer	200	- kalkul.
12.	Udstillinger	500	- kalkul.
13.	Nordlige Bilande	500	- kalkul.
14.	Lønninger og Enkeunderstøttelser	8200	- fast.
		36100	Kr.

*) Se Pag. 124 og 133.

	Overført ...	36100	Kr.
15.	Frugt og Porto	1000	- kalkul.
16.	Kontorudgifter	2000	- kalkul.
17.	Husleje og Inventar	2200	- kalkul.
18.	Uforudsete Udgifter	500	- kalkul.
19.	Laaneafdrag	3500	- kalkul.
20.	Schmidts Legat	4000	- fast.
	Udgift ...	49300	Kr.
	Forventet Kassebeholdning $\frac{1}{4}$ 1891 ...	1700	-
		51000	Kr.

Da ingen ønskede at udtale sig om Virksomhedsplanen eller Budgettet, sattes begge Dele under Forhandling og vedtoges enstemmig.

Hermed var Dagsordenen til Ende, og Generalforsamlingen blev hævet.

Landøkonomiske Meddelelser fra forskellige Egne om Aaret 1889.

Fra Egnen Nord for Esrom.

Trykket og Byrden paa Landbruget hviler væsentlig paa de dyrt købte Proprietærgaarde, hvorimod Bøndergaardene klare sig fortræffelig paa ganske enkelte og sjældne Undtagelser nær; man arbejder, hvor man før saa til, og bygger Bindingsværk, hvor man før byggede Grundmur — det er den hele Forskjel paa før og nu, og noget andet Tryk end det at deltage i et sundt Arbejde og se paa lidt mindre Luxus kjendes næppe.

Andelsmejerier voxe op, hvor der er Mulighed for at anbringe dem — ogsaa undertiden hvor der ingen fornuftig Mulighed er; deres hurtige Fremkomst vidner jo imidlertid om, at der hverken fattes Energi eller Kapital, naar det kommer til Stykket!

Fra Amager.

Landbrugets Aarsudbytte kan med Sandhed siges at have været i højeste Grad tarvelig, 5 à 8 Fold er overalt høstet mindre end i et godt Aar, men Priserne ere da rigtignok noget mere tilfredsstillende end de have været i adskillige Aar, og navnlig har Gradet Byg gaaet fortrinlig med til høj Pris 7 Øre pr. Pd. og endog over, ligesom ogsaa Rug er stivere, og hvor der kan undværes Halm og Hø, bøder jo de høje Priser paa disse Ting noget paa det ringere Udbytte.

Af Ejendomshandler foregaar kun faa herude paa Amager, som Regel kun Overdragelser fra Fader til Søn, Svigersøn osv., men de høje Priser, der tit ere betalte for Jord i de senere Aar, svie tit noget haardt til Ejerne, der maa erkjende, at Jords Værdi i Virkeligheden ogsaa er gaaet ned ad herude, og hvor der ikke arbejdes med stor Økonomi og udfoldes megen Dygtighed og Tænksomhed, der gaar det ofte tilbage. — Det er da ogsaa en Selvfølge, at et saa tarveligt Aar i Forbindelse med flere uheldige saadanne maa øve sit Tryk paa Landbrugsvirksomheden, hvor man med mere eller mindre tarvelig Høst har maattet kæmpe med smaa og uregelmæssige Priser paa Landbrugets Produkter, stærk Konkurrence fra Udlandet paa tidlige Havesager osv. Ogsaa de kommunale Byrder tyngte haardt paa Kommunen her, og det værste er maaske endda det, at det synes, der er Mangel paa Kræfter, der i Virkeligheden magte de Opgaver, der ligge for i en saa stor og talrig Kommune som denne — Taarnby Sogn. — Arbejdsforholdene have i flere Aar ikke beredt Arbejdsgiverne Vanskeligheder. Der er altid Kræfter nok til Disposition, vel ikke altid meget paalidelige, men dog brugbare. — I Høsten er her i Almindelighed saa stærk Tilgang af Arbejdskraft, at vi saa godt som aldrig have Vanskelighed ved at faa Folk, det være saavel Kvinder som Mænd.

Fra Egnen Taastrup—Kjøge.

Udbyttet af Aaret 1889 tror jeg i det Hele at kunne sætte som et Middelaars, naar derved forstaaes, som Forholdene have stillet sig siden 1880. — Høsten fyldte kun lidt, men jeg kjender ingen, der af den Grund har sæt sig nødsaget til at indskrænke Besætningen, — man er blot mere forsigtig med Anvendelsen af Halmen og strør mindre; — der er heller ingen Frygt for Fodermangel til Foraar. — Forbruget af Halm kan ogsaa indskrænkes meget betydelig; — medens Kørerne her fortære 8 à 10 Pd. Halm daglig foruden 8—10 Pd. Kraftfoder, 6 Pd. Hø og 1½ Skp. Roer, kan en Nabo, der holder 6 Køer paa 11 Tdr. Land, kun give Kørerne ca. 3 Pd. Halm daglig, — men han har ca. 100 Tdr. Roer

til hver Ko og fodrer meget stærkt; Køerne fedes med det samme.

Kornudbyttet naar mulig næppe en Middelhøst. Vaarsæden giver ikke i Forhold til det ringe Fyld saa godt, som man havde ventet, men til Gjengjæld ere Priserne paa det Korn, der i Regelen sælges, nemlig 6r. Byg og Rug, adskilligt bedre end tidligere, ligesom Smør — og som Følge heraf Mælkepriserne — ere højere end ifjor; Rodfrugterne have dernæst, hvad der spiller en ikke ringe Rolle, givet et fortrinligt Udbytte, og Høet, hvoraf der vel tør regnes en Middelhøst, er i Regelen fortrinligt. — Alt i alt er der ingen særlig Grund til Klage, og der klages ogsaa kun lidt; — dette hører nu heller ikke længer til god Tone, — det har viist sig, at den dygtige, paapasselige og sparsommelige Landmand som Regel er kommen ganske vel gennem de sidste drøje Aar; — ved at slaa af paa nogle af sine Ønsker, indskrænke unødvendige Udgifter, passe Bedriften og ansporede sine Kræfter, er det i Regelen lykkedes at faa Balance i Regnskabet; — hvad den ene kan gjøre, bør den anden jo ogsaa kunne præstere, og gaaende ud fra den Betragtning, kan det altsaa ikke hjælpe at beklage sig; Tiderne have ikke været værre, end at Landmændene have kunnet bære dem, og en naturlig og rimelig Prisstigning af Landbrugets Produkter vil meget snart udvidske Sporene af de overstandne Tidens Tryk.

Hvad der fremfor alt har bidraget til at holde Landbruget oppe, og som for Tiden giver det sin Styrke og Fasthed, er naturligvis først og fremmest det udviklede Kreaturhold og Svinefedningen. Her sælges, som ovenfor nævnt, en Del 6r. Byg og nogen Rug, men Hovedindtægten tages dog gennem Kreaturerne. Som Regel har Kvæget i lange Tider her i Egnen været godt holdt og kraftigt udviklet; man har hentet Kalvene paa de store Gaarde og derved faaet ret god Størrelse og Form paa Kvæget, og disse Anlæg i Forbindelse med en i det Hele rigelig Fodring har frembragt et meget brugeligt Grundlag for en kraftig Malkestamme. Tyreforeningsbevægelsen er ogsaa i det sidste Aars Tid naaet hertil, og man har været saa heldig i flere Sogne at faa anskaffet gode

Stamtyre, som under de nuværende gunstige Forhold, da Interessen er saa levende for den Sag, sikkert ville gjøre fortrinlig Nytte.

Der fedes ved Siden af en Mængde Svin, mest til Kjøbenhavns Forbrug, men jeg ansør det for givet, at vi paa det Punkt endnu ere langt tilbage; — vi fede for dyrt, der gaar for meget godt Korn i Grisene og for lidt af det billigere Grøntfoder, Roer og Affald i det Hele taget. Der bør anvendes langt mere Grønt om Sommeren og Runkelroer om Vinteren; naar fint skaarne Runkelroer (i Forbindelse med noget Korn og Mælkeriaffald) kunne erstatte Korn i Forhold som 7 à 8 Pd. til 1 Pd., gives der næppe nogen fordelagtigere Maade at udnytte Roerne paa; 1 Td. Roer à 160 Pd. bliver, naar Prisen paa godt Korn sættes til 6 Øre, derved udbragt til 120 à 130 Øre. Hvilken Rolle de forskjellige Roesorters Indhold af Næringsstoffer kommer til at spille under Opfodringen, ville fremtidige Forsøg forhaabentlig oplyse om; foreløbig vil det være forhastet at beregne Værdien alene efter Resultaterne af de kemiske Analyser.

Fra Ringstedegnen.

Det er i Efteraaret mere og mere gaaet op for større som mindre Landmænd, at Aaret 1889 er et hidtil ukjendt daarligt Aar, der har fremkaldt svære Tryk i landøkonomisk Henseende. Her raader en hidtil ukjendt Ængstelse for ikke at kunne gennemfodre Besætningerne, ligesom ogsaa Møddingerne vise, at der spares stærkt paa den sædvanlige, for Kreaturerne Sundhed saa nødvendige Strøhalm. — Naar vi rense vor Sæd godt og vælge de Sædarter, vi i de senere Aar have dyrket, kunne vi være godt tjente, NB. naar Vejrforholdene ikke lægge hæmmende Hindringer i Vejen; men det har desværre vor Omegn været hjemsøgt af i flere Aar og paa forskellig Vis. Særlig hos de mindre Jordbrugere er Kvægholdet fordyret ikke saa lidt i de senere Aar, og Plejen ligervis, hvortil det store — og bestandig fremvoxende — Antal af Fælles- og Andelsmejerier visselig er Hovedaarsagen. Selv Husmænd med 4 à 5 Tdr. Ld. holde nu 2 à 3

Køer, som fodres godt og give Ejerne en før ukjendt Indtægt. — Arbejderforholdene ere i Regelen gode. Jeg har siden Forligsmæglerordningen i Tyendelov af 10. Maj 1854 været Forligsmægler i disse 2 Sogne, kun havt 20 Sager for, og forliget de 17; ja har de sidste 3 Aar ikke havt en Sag for. Desformedelst har jeg, anmodet af Sogneraadet om at modtage Valg for det nu begyndte Aar, indvilliget deri, uagtet mine 75 $\frac{1}{2}$ Aar.

Fra Egnen ved Jyderup.

Her har vist sig en Del Liv baade med Hensyn til Kvæg, Svin og Heste. Kvæget søges nu forbedret, da man ved Andelsmejerierne faaer Varerne (Mælken) godt betalt. For Svinenes Vedkommende er der indkjøbt en stor Mængde Orner fra England og ligeledes et Par drægtige Søer, og det synes, som om Hesteavlens skulde komme ind i et rationelt Spor derved, at alle Landboforeninger i Amtet have gjort indledende Skridt til en samlet Virksomhed for Hesteavlsforeninger.

Fra Fuglebjerg—Næstvedegnen.

Grunden til det paa Landbrugsvirksomheden hvilende Tryk er simpelthen for lave Priser paa de vigtigste af Landbrugets Salgsprodukter, t. Ex. Hvede, som er 6 à 8 Kr. lavere i Pris pr. Td. end tidligere. Paa en middelstor Forpagtergaard, som producerer 1000 à 1200 Tdr. Hvede, giver det en stor Forskjel; ligesaa naar man sammenligner Priserne paa Smør, Svin og Ost nu og for 10 Aar siden. Naar man vil regne efter, kommer man ikke til at spørge om Grunden til det paa Landbrugsvirksomheden hvilende Tryk, men meget mere maa man spørge, hvorledes kan det gaa til, at det ikke gaar langt værre for Landmændene, end det gjør. I Landbruget arbejdes jo nødvendigvis stadig henimod at faa Bedriften til at give den mest mulige Indtægt, og er det jo nu for Tiden Roeavl og Græsfoderhøst med Staldfodring enten hele Aaret eller i de 10 à 11 Maaneder af Aaret, som er og bliver Opgaven. Derved opnaaes at holde en større Kvægbesætning, at producere en

halv Gang mere Gjødning og at besaa mere af Arealet med Sæd til at høste moden og tillige forbedre Jordens Produktionsevne. — Husdyrholdet søges jo stadig forbedret ved at gjøre et skarpt Udvalg af Tillægsdyrene og opdrætte Tillæget godt, men om mulig mere hærdede for at kunne modstaa de slemme Sygdomme, som er saa meget udbredte i de forskellige Besætninger. — Arbejderforholdene ere tilfredsstillende her paa Egnen. Man frygter imidlertid noget for, at det vil blive mere vanskelig med Folkeholdet, naar der bliver begyndt at arbejdet paa Jernbane mellem Næstved og Slagelse.

Fra Faxe—Rønneegnen.

Landbrugets Aarsudbytte her for Egnen har i det forløbne Aar været meget ringe. Ifjor var det daarligt, men iaar er det desværre meget ringere, saa der absolut maa arbejdes med betydelig Underbalance i Bedriften, — et trist Resultat at komme til. — Ejendomspriserne ere vanskelige at opgive her for Egnen, da meget faa Handler finde Sted eller blive bekendte, men stort Fald i Priserne har jo været uundgaaeligt. — Kvægbesætningerne gav en Tid af Sommeren et forholdsvis lille Udbytte paa Grund af Græsknaphed; senere hen ad Sommeren, Efteraaret og det forløbne af Vinteren har Udbyttet været upaaklageligt. — Svinene maa vel siges at have givet et ret godt Resultat, og det er nu almindeligt, at der produceres de saakaldte Sengsvin. — Arbejderforholdene ere her for Egnen i enhver Henseende upaaklagelige, Tilbud og Forbrug følges jævnt ad, saa her ikke kjendes Arbejdsløshed, og paa den anden Side er Arbejdskraften ogsaa tilstede i rigelig Mængde.

Fra Stevns.

Der er meget lidet tiltalende Udsigter for Aarsudbyttet af sidste Høst, saa slet Høst har ikke i Mands Minde været i denne Egn. Hveden er den eneste Sædart, som kan sælges, og den har mange Steder kun givet tarveligt, og det er kun Undtagelser, at Hveden har været god. Rug og

Vaarsæd fodres som Regel op, og hvad der sælges deraf maa erstattes af andet, og da Priserne paa Foderstoffer ere lige høje med Kornpriserne, vindes næppe meget derved; jeg tror derfor, at man kan sige, at her gjennemgaaende bliver Tab, og ikke lidt Tab paa Avlsbrugene i denne Egn. — Som Tryk paa Landbruget kan de lave Hvedepriser nævnes. Vaarsæden er jo forholdsvis i god Pris, men naar kun lidt sælges deraf og Skatter og Afgifter, som beregnes deraf, blive højere, er Nytten deraf jo ikke synderlig. Smørpriserne ere jo som ifjor, hvorimod Svinepriserne have holdt sig gjennemgaaende gode og bedre end i de senere Aar. — At man her begynder at indse Nytten af at faa forbedrede Kornarter og god Saasæd, er vist, men dog langt fra i den Udstrækning, som man kunde ønske; særlig foretages vist ofte Græsmarkernes Besaaing med alt andet end gode Frækvaliteter. — For Husdyrholdet er her stor Interesse; her er gode Heste paa denne Egn, og Køerne fodres Aar for Aar bedre, hvad og Andelsmejerierne bidrage til, da de som Regel betinge en bestemt Mængde Kraftfoder af sine Interessenter. — Byggeforetagender holde sig inden for beskedne Grænser, begrundede i de daarlige Tider, som jo ikke opfordre til Extravagancer, saa kun de nødvendigste Arbejder foretages. — Af nye Redskaber er det egentlig de forskjellige Dobbeltpløve, som iaar ere traadte frem, særlig til Reoling af Grønjord. — Arbejderforholdene have været gjennemgaaende gode; her har været rigelig Arbejdskraft, og vel vil det jo knibe med Arbejdet i Vinter, men jeg tror dog ikke, at det vil føre synderlige Ulemper med sig.

Fra Vordingborgegnen.

Aaret 1889 maa betragtes som et mindre godt Aar. Forrige Aars Høst var lille, og da Priserne ogsaa vare lave, bragte den Del af den, der solgtes i dette Aar, kun et daarligt Bidrag til at klare Udgifterne, og om end den Del af sidste Høst, der er solgt i Aaret, er udbragt til bedre Priser, saa er dog Høsten i Almindelighed for lille til at Aarsudbyttet kan blive godt. En stor Del af Egnen har endog høstet saa

lidt, at det kniber stærkt med Besætningens Vinterfodring; men heri deler Egnen formodentlig Skjæbne med mange andre Egne, ellers vilde Halmpriserne vel næppe være saa høje som de ere. Desværre er her saare mange, der benytte dem af disse høje Priser (c. 40 Øre pr. Lpd. Rughalm) til at sælge Halm bort fra Gaardene, uden at gjøre mindste Forsøg paa at skaffe dette Gjødningstab erstattet ved Indkjøb af anden Gjødning. — Sommerudbyttet af Mejerierne skal heller ikke hjælpe meget paa Aarsudbyttet, thi om end Køerne kom temmelig tidlig paa Græs, og dette tegnede ret rigeligt, saa varede det dog ikke længe, inden den ualmindelig stærke Varme og langvarige Tørke satte det saa meget i Væksten, at Sommergræsningen blev alt andet end rigelig, og Mælmængden ligesaa. Hovedresultatet bliver formentlig, at Aaret er simpelt, men dog lidt bedre end 1888. — Kun faa Ejendomshandler have funden Sted, og hvor det er sket, er det i alt Fald ikke til yderligere nedadgaende Priser, thi den Opgang, der iaar viser sig i Produktpriserne, har allerede styrket Haabet, saa at Folk se Fremtiden imøde med lidt bedre Fortrøstning end tidligere, da alle Landbrugsvarer stadig gik ned ad i Pris.

I det Hele arbejdes her godt paa at udføre Forbedringer i Jordbruget; der indføres bedre Redskaber, Jorden bearbejdes bedre, og Sansen for at anvende bedre Udsæd baade af Sæd og Græs er mere almindelig, end den før har været. Arbejdet for at faa en god Græsmark staar i Forbindelse med den forøgede Interesse for Kvægholdet, der er fremkaldt ved at Bonden igjennem Andelsmejerierne faar et klarere Blik for, hvad Mælk er værd; der er ingen Tvivl om, at Lysten til at producere megen Mælk vil fremkalde en tidligere Kælvetid og en dermed følgende stærkere Vinterfodring samt forøget Roedyrkning. Enkelte Steder har jeg set Folk strax at kile paa og fodre deres Køer stærkt, men de have begyndt at sælge Mælken uden at tage Hensyn til, om Køerne ere gode Malkere, der kunne betale et stærkt Kraftfoder, eller ej; men sligt er kun en Overgangssygdom, Sansen for at faa bedre Køer er vakt, saa det vil nok lykkes

ved Hjælp af Tyreforeninger og bedre Indkjøb i Løbet af faa Aar at faa Besætninger, der give langt mere end hidtil.

Den temmelig betydelige Stilstand, der er og har været i Byggeriet paa Landet, viser bedst, at der har været knap Tid paa Penge, thi medens man før saa den ene store Bondegaard opføres efter den anden, og Bonden aldrig syntes han kunde bygge stort og flot nok, saa ser han nu Tiden an, laver lidt paa de Bygninger han har, og indrømmer nu, at baade den og den har bygget for storartet, saa at det nu kniber for ham at komme ud af det. — Arbejderforholdene ere gode, her er Folk nok til Arbejdet, men dog ikke flere, end at enhver, der vil have Arbejde, kan faa det. At være i en Sygekasse er almindelig for Arbejderen, men ud over dette gaar Omtanken for den kommende Tid sjælden, saa det vilde sikkert være en stor Vinding, om der snart kunde være Udsigt til at de Arbejderlove, der forhandles om, kunde komme til Ende. At give Loven om Skat paa Øl og Spiritus, vilde være gavnlig, navnlig for Arbejderen, er der næppe Tvivl om.

Fra Møen.

Aaret 1889 har atter føjet et Led til Kjæden af magre Aar. Høsten var lille, omtrent en Trediedel mindre i Fyld end Aaret forud, og Tarveligheden øgedes ved en besværlig Indbjærgning med Regn og tung Luft uden Blæst, hvorved Sæden led meget, og Straaet blev udvasket. Naar dertil kommer et ringe Foldudbytte og lave Priser samt Frygt for Foder-mangel, saa behøver man ikke at se mørkere paa Tingene, end de virkelig ere. Thi Foder-mangel er vistnok en af Landbrugets haardeste Plager. Jeg vil haabe, at det bliver kun Frygten, da der overalt baade er og bliver sparet, og for at faa Foderet til at slaa til, er Kraftfodermængden til Køerne forøget, da saa godt som Alle ikke ville skille sig af med mere af Besætningen end højst nødvendig.

Fra Falster.

Landbrugets Aarsudbytte 1888 var simpelt og endnu daarligere er 1889. Da Høsten med Undtagelse af ganske enkelte smaa Strøg har været tarvelig, kan dette ej være anderledes, og de bedre Priser for Korn hjælper ikke, da der kun sælges meget lidt Vaarkorn. Foderstoffer ere dyre, og eneste, som hjælper lidt, er de bedre Svinepriser. At 1888 og 1889 have sat næsten enhver Landmand tilbage, er sikkert udenfor al Tvivl. — Ejendomshandler finde saa godt som ikke Sted. Der er ingensomhelst Fremgang i Priserne. — Den daarlige Avl maa absolut nævnes som det stærkeste Tryk. Her har vi ingen Handel eller Omsætning af Kreaturer, som kan give nogen nævneværdig Indtægt. Alt skal komme gennem Korn (Hvede) og Mejeriprodukter, og om end Mælkeproduktionen stiger stærkt hos de Fleste, saa er der dog mange, som her have ondt ved at komme med, saa at det forslaar noget. Fornuftigt Kvæghold springer man ikke saadan helt let ind i. Der økonomiseres i de senere Aar stærkt hos alle fornuftige Folk — men Indtægten er for lille.

Der bliver flere og flere Besætninger, som give et pænt Udbytte. Erkjendelsen af, at der bør holdes gode Besætninger, breder sig, og Mælkemængden stiger. Der findes ganske enkelte mindre Jordbrugere, som ere naaede til 8000 Pd. Mælk pr. Ko (rigtig udregnet) temmelig regelmæssigt, men foruden disse er der ikke saa faa, der begynde at arbejde op derimod, saaledes at 6000 naaes af adskillige. Det bliver mere almindeligt at give de om Vinteren stærkt fodrede Køer Tilskud om Sommeren paa Græsset for at fremskaffe den — hvis der skal være Held med Besætningen — aldeles nødvendige regelmæssige Ernæring. Den største Fejl, der begaaes mest almindelig i Mejerierne, er sikkert den, at der er for store Spring i Ernæringen. Kvægavlsforeninger have vi faaet i Gang og vente os jo meget af dem, men endnu skal det jo først erfares, om det lader sig gjøre at faa dem ret indarbejdede. Men at disse saavel som Tyreskuerne og den livlige Efterspørgsel efter gode Tillægsdyr med deraf følgende

gode Priser altsammen bidrager til at vække en glædelig Interesse for Sagen, er aabenbart. Det gjælder nu om at faa Apparaten brugt godt.

Af og til sèr man en Bonde mærgle — i Regelen nu et utaknemligt Arbejde. — Det eneste ny Redskab, som i de senere Aar er brugt, er den 4 furede Skrælleplov, og særlig yndes her paa denne Egn P. Nielsens (Hillerød).

Fra det østlige Lolland.

Som det vil fremgaa af tidligere Beretninger fra de forskjellige Egne af Landet, vil Aarsudbyttet stille sig meget forskjelligt. Det er ikke alene indenfor selve et Amt, men det er endog indenfor et Herred, at man kan høre de mest forskjellige Udtalelser om Høstudbyttet, og medens det for denne Egns Vedkommende paa enkelte Undtagelser nær maa siges, at det har været et meget daarligt Aar, har det for andre Egne været et godt Aar, ja for nogle et af de bedste Aar, de i længere Tid have havt. Grunden hertil er jo simpelt hen, at Regnen er falden saa ulige, og for denne Egns Vedkommende have vi ikke i mange Aar saa tydelig sèt de sørgelige Følger af den vedholdende Tørke især i Maj Maaned, hvor Sæden, der var saaet under saa heldige Vilkaar og kommen saa smukt frem, begyndte at visne, og værre og værre blev det i Juni Maaned.

Der har mærkelig nok ikke fundet mange Ejendoms-handler Sted i det forløbne Aar, og om Priserne paa de Ejendomme, der ere solgte, er det meget vanskeligt at sige, om de ere lave eller høje. Det er i Regelen Bøndergaarde, hvor Manden har været nødt til at sælge, og her i nærmeste Nabolag ere nogle Gaarde solgte eller overtagne af Kreditorerne til 500 Kr. pr. Td. Land. Disse Gaarde ere imidlertid i en saa forsømt Tilstand, at Følk, der nøje kjende dem, mene, at der er givet nok for dem.

De 2 sidste Aars daarlige Udbytte vil sandsynligvis endnu fremkalde flere Ejendomssalg, da det for de Allerfleste har været umuligt andet, end at der er arbejdet med Underballance, og for Mange er den meget betydelig. — Det er

disse to Aars daarlige Høst, der har trykket Landbruget saa stærkt. Priserne paa Produkterne ere jo lidt i Fremgang, og der er meget, der tyder paa, at der arbejdes mere og noget fornuftigere i de senere Aar. Det er kjendelig, at der er Fremgang at spore saa godt som overalt med Husdyrbruget, ligesom der ogsaa lægges mere og mere Vægt paa bedre Kornvarieteteter, særlig Byg, hvor Priserne stille sig saa meget forskjelligt efter Finheden. — Af Grundforbedringer udføres kun faa; hist og her drænes der, og kun meget faa Steder udføres der større Byggearbejder. — Arbejderforholdene ere gode her paa Egnen; om Sommeren er der rigeligt Arbejde at faa i Landbruget; om Vinteren give de store Skove heromkring meget Arbejde.

Fra Midtjylland.

»1888 var dog ringere«. Saaledes fældes Dommen gennemgaaende, naar den sidste, tarvelige Høst er Samtaleæmnet blandt Egnens Jordbrugere. Denne gav dog en tilfredsstillende — hin kun en yderst tarvelig Hvedeafgrøde, — for denne Egns Vedkommende en af Indtægtssidens Hovedposter. Og tilsvarende stiller Forholdet sig for Sukkerroernes Vedkommende — en Afgrøde, der jo virker kjendelig bestemmende paa Aarsudbyttet for de mange, som i denne Egn af Landet have optaget den paagjældende Kultur. Om Vaarsæden er derimod kun lidet godt at berette. 2 Læs Vaarsæd pr. Td. Land er vel iaar det mest almindelige for denne Egn, mod 50 à 100 pCt. mere under normale Forhold. Og lad den saa skjæppe saa godt den vil! Af 2 Læs Vaarsæd lader der sig nu engang vanskelig udtærse det samme som af 4. Saa Græsmarkerne. Her som overalt tilfredsstillende til Høslæpperioden, leverende en middelstor Høafgrøde, bjerget under gunstigst mulige Vilkaar. Fra Høslæt og indtil Høst saa tarvelig som vel tænkeligt, krævende en betydelig Supplering, der ej sjælden maatte tilvejebringes fra den til Modning bestemte Vaarsæd. Hvad endelig Foderroerne angaa, maa først fremhæves, at Sukkerroekulturen synes i højere Grad end ønskeligt at have trængt disses Dyrkning her i Egnen tilbage.

Men Afgrøden af Foderroer oversteg betydelig de under For-sommerens Tørke stærkt nedstemte Forventninger. Betydningen heraf tør ikke undervurderes, mindst i et Aar som indeværende, hvor Vinterkampagnen startedes med et usædvanligt Minimum af Tørfoder.

Høstens Specialkarakterer ere dermed angivne. Og dens Hovedkarakter, Aars udbyttet som Helhed taget, maa derefter nødvendigvis blive utilfredsstillende, da det kun undtagelsesvis levner noget Overskud til Udbedring af gamle Skader, hidførte ved en Række af Aar med overvejende negativ Saldo.

For saa vidt er der ingen Vemod i Skilsmissen fra 1889. Vel har det Decennium, der nu er sluttet, kostet Landmændene meget. Men gennem Bekostningen er vunden en Lære — Firsernes Arv til Arbejdet i Halvfemserne —, som maaske, naar alt kommer til alt, saa nogenlunde er den betalte Pris værd. Man har lært at sætte en omsigtsfuld, aarvaagen Økonomi til Højbords som Bedriftens ledende Princip. Og man har erfaret, at den Ballast bedre end nogen anden bærer Jordbruget ud over Skjærene. Man har vundet Klarhed over, at Konjunkturernes Tryk bedst og sikrest lader sig hæve ved at man trykker igjen — med selve Bedriften som Modtrykrets egentlige Udgangscenter.

Der har været en Periode, hvor man, daaret af lokkende Sirenesange med Statshjælp som Omkvæd, vuggede sig i uklare Forhaabninger om, at den virksomste Hjælp kunde og maatte komme fra den Kant. Man oversaa da i for høj Grad, at ligesom Hjælp til Selvhjælp er den Parol, der rammer Kjærnepunktet i Tidens sociale Problem, saaledes maa hint Løsen opstilles som normgivende for al Hjælp. Og at der her ved drages forholdsvis snevre Grænser for Statens Competence og Evne til at optræde som direkte Forsørger for et Erhverv som Landbruget, er indlysende. Opdagelsen heraf har utvivlsomt til visse Hold bragt Skuffelser, men sikkert i end videre Omfang vakt Erkjendelsen af, at det Bestaaende bød et meget brugeligt Udgangspunkt for Selvhjælpen, samt at denne sidste, her som overalt, rækker videst. Thi denne har heldigvis et Arsenal fuldt af Vaaben til sin Raadighed. Gennem den

rette Benyttelse af disse kan de paa Landbrugsvirksomheden hvilende Tryk saa nogenlunde stænges ude — vel at mærke, hvor man ikke ved Kjøb eller Forpagtning har strakt sig uforholdsmæssig vidt ud over Grænsen for den Belastning, et Jordbrug kan bære i Form af Rente eller Afgift, og altsaa baseret sin Virksomhed paa et uholdbart Fundament. At mangen Bedrift er overtaget til Priser, der staa i absolut Misforhold til de raadende Konjunkturer, er utvivlsomt, og det sidste Decennium har som bekjendt af denne Grund krævet Ofre blandt de i Halvfjerdserne etablerede Jordbrugere; — blandt disse sikkert adskillige, hvis Dygtighed gjorde dem fortjent til en bedre Skjæbne. Det er imidlertid hævet over enhver Tvivl, at Installationsvilkaarene for de i Firserne etablerede Landmænd gennemgaaende staa i bedre Forhold til Jordbrugets nuværende Vilkaar. Og heri tør søges et af de væsentlige Momenter, der pege paa solidere Forhold for vort Jordbrug.

Tør man i den gennemgaaende Prisstigning i det forløbne Aar se et andet Moment, der varsler om bedre Tider for Jordbruget? Adskilligt kunde vel tyde derpaa.

Husdyrholdet staa paa et særdeles respektabelt Standpunkt i Flertallet af denne Egns Jordbrug, i hvert Fald hvad de større af disse angaar. Men man har samtidig temmelig almindelig en Følelse af, at den gængse Ophøjelse af Kvægholdet til Tyngdepunktet i og den eneste Løftestang for Bedriften røber en Ensidighed, der i hvert Fald ikke passer for de herværende Forhold, og rummer en Fare ved at sigte langt over Maalet. I denne Egns Jordbrug mærkes det nemlig tilstrækkelig tydelig, naar den anden af Bedriftens Hovedindtægtskilder — Kornsalget — flyder mindre rigeligt. Derfor er man ogsaa her i priselig Grad modtagelig for enhver Foranstaltning, der kan bidrage til at fremme Kornavlens. Der gjøres saaledes meget for at tilvejebringe bedst mulig Saasæd af anerkjendt gode Varieteter. Særlig gjælder dette om Bygget. Det er her især Prenticebygget, som fra Rolykkegaard, hvortil det for 6 Aar siden førtes af Maltbygudvalget, har vundet meget stort Terræn paa Grund af

dets gennemgaaende Foldrigdom. Ogsaa ved Hvedemarkernes, Rodfrugt- og Græsmarkernes Besaaning tages der i Almindelighed behørig Hensyn til Valget af bedste Saavare. Maaske gjælder dette mindst ved Havremarkernes Besaaning, vel nærmest fordi Havren gennemgaaende herovre har ondt ved at levere en Afgrøde, hvis Udbytte staar i Forhold til de andre Kornsorters. De øjeblikkelige Priser paa Havre kunne iøvrigt nok give denne Adkomst til omhyggelig Behandling ved Dyrkingen. De paagjældende Priser saavel som Priserne paa Byg afføde uvilkaarlig den Betragtning, at Begejstringen over Exportstigningen af vore dyriske Produkter bør holdes lidt i Tømme, saalænge denne, som nu, i højere Grad end betimeligt kjøbes paa Sædexportens Bekostning. Al denne Selvtilfredshed over, at vi efterhaanden ere svingede mere og mere fra Kornsalget over til en Opfodring af Avlen, trænger sikkert i vid Udstrækning til at kølnes. Thi Kostalden er for de Egne, der overhovedet kunne præstere Handelssæd, gennemgaaende endnu slettere Betalere af denne end selve Provinskjøbmanden. Nej, lad os lægge Vind paa Forbedring af Sædens Kvalitet og saa sælge væk paa denne — Havre saavel som Byg og Hvede, naar Konjunkturerne som nu indbyde dertil. Og lad os i endnu videre Udstrækning end Tilfældet er dække vort Foderbrug gennem Affaldsprodukterne fra de til Landbruget knyttede Industrier, Mel- og Oliemøller, Bryggerier o. lign. Kornsalg uden nævneværdig Anvendelse af Kraftfoder var det første primitive Stadium for Jordbruget i dette Aarhundrede. Udstrakt Kornfodring repræsenterer næste Stadium, der vel betegner et væsentligt Fremskridt, men dog fjerner sig betydelig fra Idealet (3die Stadium): at tilvejebringe et rigeligt Kvantum værdifulde dyriske Produkter mod mindst mulige Produktionsudgifter. Det er næppe Tvivl underkastet, at der paa Øerne, hvor der gennemgaaende præsteres gode Handelsvarer, kunde indvindes Tusinder ved at købe Foderstoffer og sælge Hovedparten af den Sæd, der nu opfodres — særlig i de mindre Jordbrug.

Arbejderforholdene give ingen særlig Anledning til Klage. Det er jo en almindelig Anskuelse, at Arbejdernes

Behandling paa de danske Øer staar i omvendt Forhold til disses Størrelse — jo mindre Øer, jo bedre Behandling. Lolland gjør næppe noget Brud paa den paagjældende formentlige Regel, og en god Behandling er sikkert den solideste, naar alt kommer til alt maaske tillige den billigste Forholdsregel mod Tyende- og øvrige Arbejdersgjenvordigheder.

Fra det nordøstlige Fyen.

Aaret 1889, der i Begyndelsen tegnede saa godt, blev en Skuffelse for de fleste, og da Aaret forud ogsaa var et daarligt Aar, ere Forholdene blevne meget trykkende for mange Landmænd. De noget bedre Priser paa Landbrugets Produkter have kun i ringe Grad kunnet bøde paa det daarlige Aarsudbytte. Hertil behøves nogle gode Aar en suite som i Begyndelsen af Halvfjerdserne. Det er sikkert ogsaa i langt højere Grad de mange daarlige Aar end de lavere Priser paa vore Produkter, der have trykket os, og det er derfor ogsaa naturligt, at det er fra gode Avlsaar, at Hjælpen skal komme, ligesom det nok heller ikke er urimeligt at vente, at saadanne snart maa komme, eftersom de sidste 14—15 Aar have bragt et saa stort Antal af daarlige Aar.

Sansen for Anvendelsen af bedre Kornvarieteteter tiltager, saavel som for bedre Saasæd. Her paa Egnen er det især nye Sorter Byg, der ere prøvede, men her kan dog næppe paavises nogen Byg-Varietet, der afgjort staar over det hidtil benyttede Chevalier. — Rodfrugtdyrkningen har næppe vundet Terræn i det sidste Par Aar, i hvilke ikke saa faa Marker ere tildels mislykkede. Udbyttet af Husdyrholdet blev en Del trykket af Græsmanglen i Sommer, og kan næppe betegnes med mere end jævnt godt. Fedningen af Udsættere har kun givet et tarveligt Udbytte.

Fra Midtfyen.

Aarsudbyttet af Landbruget i 1889 maa snarest siges i sin Helhed at have været under et Middelaar. Vel begyndte Aaret med en god Korn- og Halmbeholdning fra 1888; men Sæden var af daarlig Kvalitet og kun lidet tjenlig som

Handelsvare, hvorfor Priserne vare smaa, om end ikke mindre end i de senere Aar.

Den lange tørre Periode i Sommer bidrog til at navnlig Vaarsæden blev mindre god, især Havre og Blandkorn, ligesom Udbyttet af Kreaturerne derved formindskedes betydelig dels direkte med formindsket Indtægt, dels indirekte ved de større Forbrug af Kraftfoder. — Vintersæden taalte vel Tørken bedre end Vaarsæden og giver maaske endogsaa over Middelhøst i Kjerne; men Halmmængde er ogsaa heraf mindre end normalt. Kornpriserne ere nu opadgaaende og have i dette Efteraar været betydelig højere end nogensinde i de senere Aar, hvilket naturligvis hjælper meget for alle, som have noget at sælge af disse Varer; men Bevægelsen er nu: bort fra Kornsalg, hvoraf følger, at der efter en mindre god Avl bliver mange Landmænd, som faa meget lidt at sælge. Den eneste Afgrøde, som har givet rigtig godt Udbytte, er Roerne, som alle vegne, hvor de have været passede, og hvor Runkelroefrøet kom op, have givet over Middelhøst. Herfra undtages dog Kartoflerne, som vare slemt angrebne af Sygdom. — Høavlen har været ganske god, hvilket hjælper noget paa den ringe Halmmængde.

Svineholdet har været den Gren af Landbodriften, som iaar har betalt sig bedst, hvilket ikke er saa underligt, da Svinepriserne have været ganske gode, og Kraftfoderet har været billigt. — Sammenholdes Foranstaaende og tages endvidere i Betragtning, at Arbejdslønnen har været stigende, og at andre Byrder paa Landbruget ogsaa nærmest vare stigende, haves som Hovedresultat, at Aaret 1889 vel som Helhed har været under et Middelaar, men dog ikke særlig mistrøstende for denne Egns Landmænd.

Af Ejendomshandler kjender jeg kun en. Ved denne blev en Ejendomsgaard med c. 43 Tdr. Land Ager, 15 Tdr. Land Eng, 5 Tdr. Land Mose og $2\frac{1}{2}$ Td. Land Gaardsplads og Have, ialt $65\frac{1}{2}$ Td. Land, af udmærket Beskaffenhed undtagen Mosen, c. $8\frac{1}{4}$ Td. Hartkorn, med Bygninger, som ere temmelig simple, Besætning og noget Inventar solgt for 52,000 Kr., altsaa c. 800 Kr. pr. Td. Land.

Skjønt man egentlig ikke kan sige, at Arbejderforholdene ere særlig slette, er det dog saaledes, at naar man skal tale om de paa Landbrugsvirksomheden hvilende Tryk, maa først og fremmest nævnes Arbejderforholdene. — Stigende Arbejdsløn og Vanskeligheden ved at faa gode Folk er en Mare, som, dersom Forholdene ikke forandre sig, med Nødvendighed maa, inden mange Aar, medføre Ruin for en stor Del af de nuværende Landmænd; men det lader jo ogsaa til, at dette er Meningen; thi Alt og Alle forene sig, efter min Mening, imod os, for at dette kan naaes.

Forøvrigt er Agerbruget her paa Egnen nu i en sund Udvikling, og der er i 1889 gjort store Fremskridt. Oprettelsen af Andelsmejerier, Heste- og Kvægavlsforeninger, Svineslagterier, hvoraf vi endnu ikke have for Mange her, betegne Fremskridt, som med Nødvendighed ville have som Følgesvende bedre Husdyrbrug, bedre Jordbehandling o. s. v., alt forudsat, at de maa blive ledede og komme til at arbejde godt. For at dette altid maa ske, bliver der vist Brug for flere Konsulenter, men fremfor alt kommer det an paa Enighed og godt Samarbejde mellem Landmændene.

Fra det vestlige Fyen.

Landbrugets Aarsudbytte vil ikke gaa saa lidt under det foregaaende Aars. — Kornet, som fyldte meget lidt, gav nok forholdsvis bedre i Foldudbytte, og Kornpriserne — navnlig for Byggets Vedkommende — have ogsaa været ret gode, men dette kan dog ikke erstatte det saa meget mindre Foldudbytte. Somren var meget knap med Græs, og som Følge deraf maatte Kreaturerne tages paa Stald i ca. 2 Maaneder, hvilket tog et slemt Skaar baade i Sæd og Hø, og gjorde derved Vinterfodret saa meget mere knapt og kostbart. Til Strøelse under Kreaturerne benyttes Tørvesmuld, Blade, Sand og Tang o. lg. — Udbyttet af Mejeriet har ogsaa været forholdsvis daarligt. Græsmarkerne kom først sent til Græsning igjen efter den lange Tørke, dertil kom det fugtige og kolde Vejr allerede først i Oktober, saa at Indbindingen blev tidlig nødvendig. —

For at kunne fodre igjennem maa der spares baade paa Hø og Halm, og som Følge deraf anvendes mere Kraftfoder end sædvanlig; men desuagtet synes det ikke, at Mælkeudbyttet vil gaa frem. De bedre Priser for Korn (Byg), Smør og tildels Svin hjælpe vel lidt paa det finansielle Udbytte, men Aaret maa dog regnes under Middelaar.

Hvad der for Tiden tynger mest paa Landbruget er for store Driftsomkostninger, Forrentning af for stor Gjæld samt ogsaa — og ikke mindst — en altfor stor Luxus og Leve-maade, som er gaaet frem med Tidernes Fremgang, og som ikke saa let lader sig indskrænke i Forhold til de mindre indbringende Tider.

Husdyrholdet er godt oppe; der lægges stadig mere Vind paa godt Tillæg i Retning af udsøgte Stamdyr, og der kan sès en ikke ringe Fremgang i Kvægbesætningerne baade hvad Antal og Kvalitet angaar. — Der arbejdes i denne Tid for at skaffe Egnen to gode Hingste, ligesom Tyreholdet stadig forbedres. Fra England indforskrives gode Svineracer; her til Gaarden ankom i Foraaret tvende, som have givet et smukt Tillæg, passende efter Tidens og Svineslagteriernes Fordringer.

Landmændene, og da navnlig de større, ere i Reglen meget omhyggelige i Valget af Saasød saavel til Korn som Græsmarkerne. Roedyrkingen udbreder sig kjendelig, især Dyrkingen af Sukkerroer, og her arbejdes godt saavel hos større som mindre Jordbrugere paa at fremme Ager- og Husdyrbruget.

Fra det nordvestlige Fyen.

Landbrugets Aarsudbytte er for denne Egns Vedkommende ikke særlig godt. Vel gav Vaarsæden en hel Mængde Fyld, men Kjerneudbyttet var ikke meget værdifuldt, hvad her dog mærkes mindre, da saa godt som alt Vaarkornet fodres op. Her var rigeligt til Kreaturfoder Vinteren igjennem baade af Kjærne og af Halm. Et slemt Stød var det, at Vintersæden — Hveden — gav et saa simpelt Udbytte, da den er det eneste Salgskorn, og Prisen bødede ikke derpaa.

Et maaske endnu føleligere Tab foranledigedes ved Sommerens Hede og Tørke, der bevirkede en total Græsmangel. Grøntfoderet fyldte som Regel saa lidt, at det kun for en ringe Del kunde erstatte Græsmangelen, og her maatte derfor opfodres en betydelig Mængde indkjøbte Foderstoffer. Vel gaves her undtagelsesvis Gaarde i saa stærk Gjødningskraft, at Græsset holdt ud selv til en stor Besætning, men i det Hele var Mangelen følelig tilstede. Et Lyspunkt var de forholdsvis gode Priser paa Mejeriprodukter, og hvad der særlig hjalp over mangen Forlegenhed var de exceptionelt høje Svinepriser, fremkaldt ved en næsten exempelløs Konkurrence fra enkelte Slagteriernes Side. De, der her paa Egnen hverken havde bundet sig til det ene eller andet Slagteri, have i Grunden staaet sig bedst, da den ene har været ivrigere end den anden til at skrue Prisen op. — Af Ejendomshandler er her kun forefaldet ganske faa, men til ret antagelige Priser. En mindre Gaard med c. 40 Tdr. Land smaat Maal (c. 10.000 Kv. Al.), godt 4 Tdr. Hartkorn solgtes med rigtig gode Bygninger og Besætning for 40,000 Kr., en Pris, der svarer nogenlunde til Egnens tidligere Priser. En større Gaard med godt 10 Tdr. Hartk. er for nylig solgt, ligeledes med rigtig gode Bygninger og Besætning, for 82,000 Kr. (Areal 84 Tdr. Land, hvoraf nogle Tdr. Land Skov). En enkelt større Gaard er forpagtet ud til en Afgift, der, saavidt vides, svarer omtrent til Afgiften i tidligere gode Tider. Her synes saaledes ikke længer at være Frygt for at betale en god Ejendom med en god Pris.

Jeg ser ikke, at der for Øjeblikket hviler noget særligt Tryk paa Landbrugsvirksomheden ud over Arbejderforholdene; men det er ogsaa tilstrækkeligt.

I Henseende til Jorddyrkningen er her hverken sket større Frem- eller Tilbageskridt. Nye Kornvarieteter lægges her ikke an paa; Rodfrugtdyrkningen er snarest tiltagen lidt, Rypsdyrkningen er tildels ophørt, hvorimod her dyrkes Tobak i en meget større Udstrækning end tidligere. Paa Grund af en noget forceret Korndyrkning og Mangel paa Enge ere Græsmarkerne tiltrods for større og bedre Udsæd endnu ret ofte

af et noget tørt Udseende, et Forhold, der dog er ifærd med at rette sig.

I Husdyrholdet gaar Udviklingen stærkt i Retning af et mere begrænset Hestehold og en betydelig Forøgelse af Kreaturholdet, hvad der selvfølgelig er begrundet i Anlægget af en Mængde Andelsmejerier, der bringe Mælken ud i en Pris, der tidligere kun undtagelsesvis kjendtes paa Bøndergaardene, hvor Mælken ofte nærmest kun betragtedes som et Slags Bi-produkt, hvorover der ikke førtes Regnskab, og med hvis Anvendelse der sjælden førtes selv den ringeste Kontrol. — Her fandtes for faa Aar siden den mest brogede Blanding af Malkekvæg, deriblandt ikke faa Korthornsblandinger. Alt dette er nu som blæst bort og her findes forholdsvis store, ensartede Besætninger af rødt dansk Kvæg, der fodres stærkt, ofte maaske endog for stærkt.

Hestebestanden har tidligere for en Del været rekruteret ved Blandinger af Hannoveranere, Oldenborgere etc., i det Hele ved noget, der skulde føre sig lidt flot og dog afgive en god Arbejdshest. Ogsaa disse Indblandinger ere ifærd med at tabe sig, og Bevægelsen gaar nu mere i Retning af den jyske Hest, der aabenbart ogsaa egner sig bedst for vore svære Jorder.

Arbejdsforholdene ere i Grunden saa slette som vel muligt, naar der overhovedet skal være Tale om at drive Jordbrug. Faste Karle kan man sagtens faa, men enten i Form af fordrukne Subjekter, der engang have duet til noget, eller af hovne, opsætsige, dovne og uduelige Personer, der i Reglen ikke ere istand til at udføre nogetsemhelst Arbejde tilfredsstillende, og selv om der findes enkelte, der kunne findes endnu færre, som ville. Upaalidelighed i alle Retninger er Hovedsærkjendet; ødelægge, hvad ødelægges kan, er Parolen, og det gaar da ud over baade Bygninger, særlig Ruder — det bliver vist nødvendigt at indføre Hornruder igjen — Heste og alt, hvad der hedder Redskaber. Pigerne ere ikke bedre med Undtagelse af en enkelt Svensker, der er bleven for gammel til at lade sig paavirke af Selskabet. Husmænd findes her ikke, saa vi ere egentlig vel rejst.

Fra Egnen ved Fredericia.

Som Helhed har Aarsudbyttet ikke været godt; der har hertil været mange virkende Aarsager. Nogen egentlig Tilbagegang kan der dog ikke siges at have fundet Sted, der er endog den glædelige Ting at meddele, at Kreditten i Kjøbmændenes Bøger er mindre, og at der søges med alvorlig Villie at afvikle den ældre Gjæld. Der er sagt mig af en større Trælasthanler, at hans Tilgodehavende hos Landmændene var næsten intet; en Fabrikant i Klædevarer sagde, at han aldrig havde kartet og farvet saa meget i mange Aar for Folk (tidligere solgte man Ulden og købte Tøj); men med alt dette leves der under et stærkt Tryk, men — det gaar.

Det stærkeste og væsentligste Tryk er naturligvis dette, at vi nu have haft flere daarlige Aar efter hinanden, og som Følge deraf er Overskuddet blevet for lidt. De mindre Priser, der i de fleste af dette Tiaar i Modsætning til 70erne har været paa alting, i Forbindelse med Usikkerheden formedelst de stærke Svingninger, har bidraget Sit til at trykke Forholdene.

Med Husdyrholdet gaar det frem; de mange store og smaa Kvægavlsforeninger vise, der er Bestræbelser tilstede for at skaffe bedre Besætninger; det gaar vel i Almindelighed langsomt (de jyske Bønder ere ikke saa raske paa det), men om nogle Aar vil Arbejdet nok blive kjendeligt; Kreaturavl er naturligvis den, der tager den største Opmærksomhed, men der udfoldes dog ogsaa Bestræbelser for at faa Hestene bedre; dog vil den sidste Avl næppe faa nogen vidtrækkende Betydning i en længere Aarrække for denne Egn, da Folk i Almindelighed driver den Forretning at købe magre unge Heste og sælge dem 2 à 3 Aar efter som fede.

Med Svineproduktionen gaar det meget stærkt frem, og den stærke Udførsel til England vil vist bevirke, at Svineholdet vil undergaa en hel Forandring; det vil vel næppe vare længe, før Slagterierne opføre en høj Pris for hvad de ville kalde Iste Klasses Svin og betydelig mindre for andre Klasser (der er alt givet Antydninger af det); Følgen deraf

vil da nok blive den, at Flæskesvinene mere og mere ville erstattes af Kjødsvin.

De Grundforbedringer, der nærmest kan tales om, er Vejenes; ved den stærke Benyttelse af dem til Andelsmejerierne er Opmærksomheden vendt mere paa dem, og slaaede Sten anvendes i en Udstrækning, som tidligere ikke var kjendt.

Der er ikke stor Lyst eller Mod til at begynde nye Foranstaltninger, særlig uprøvede, men der er paa mange Omraader en alvorlig Stræben blandt Landmændene efter at tage sine egne Sager i Haand og værne de fælles Interesser, og det er glædeligt at se, hvordan dette lykkes i det ene Forhold efter det andet.

Fra Vejle—Horsensegnen.

Aarsudbyttet for 1889 er meget tarveligt. Vel ere Kornpriserne noget bedre end i de føregaaende Aar, men dette kommer kun de færreste tilgode, eftersom der sjælden er noget at sælge. Ganske vist har Vintersæden paa de gode Jorder ikke været daarlig, ligesom der jo ogsaa er Gaarde, der have havt en ret god Bygavl; men hvad der kan sælges af disse Afgrøder, opluges af de betydelige Indkjøb af Foderstoffer, der saa godt som overalt maa finde Sted, da den Kornsort, der sædvanligvis afgiver det største Kvantum til Kraftfodringen, nemlig Havren, er usædvanlig ringe. Naar nu hertil kommer, at ikke blot Høavlen og Rodfrugtavlen har været daarlig, men ogsaa dette, at den Mængde Straafoder, der er avlet, navnlig af Vaarsædshalm, er saa lille, at der i højeste Grad maa økonomiseres med Foderet, saa indses det, at det Udbytte, som Besætningerne yde, bliver kjøbt dyrt, og at Nettoindtægten af Landbruget for 1889 bliver, som ovenfor nævnt, meget tarvelig. Det er Mælken og Svinene, der saa godt som alene skulle give Indtægten, men om denne nu ogsaa iaar løber lige saa højt op som sædvanlig og det vil den vel nok, da det jo nu er højest usædvanlig, at nogen lader Besætningen lide Mangel — er denne Indtægt, naar Tharaen er for stor, alt andet end Bevis paa, at Aargangen

er taalelig, og Trykket af den daarlige Høst forøges end yderligere derved, at Modstandsevnen er svækket ved de forudgangne tilnærmelsesvis lige saa daarlige Aar.

Man kan under disse Omstændigheder undres over, at der ikke kommer flere Ejendomme til Salg end der gjør, thi der er jo mange af dem, der i høj Grad ere bebyrdede med Gjæld. At dette ikke skèr, maa vistnok væsentligst tilskrives, at Landbrugerne have lært at spare. Det gjælder nemlig lige fra Herremanden ned til Husmanden, at de nuomstunder vogte sig for enhver Udgift, det er muligt at undgaa, lige saa vel til Bedriften som til det private Forbrug. At det er saa, kan blandt andet skjønnes deraf, at der af de Næringsdrivende i Byerne føres højlydt Klage over, at Landbrugerne ingen Penge give ud, og det er jo af dissers Udgifter, en stor Del af de Næringsdrivende skulle leve.

Mærkeligt nok, troer jeg ikke, der i det sidste Aarstid har været noget Tvangssalg af nogen Betydning i Bjerre og Hatting Herreder (derimod nok, naar man kommer et Par Mil Vesten for Horsens), men da der heller ikke er skèt Handler under Haanden, uagtet mange ere tilbøjelige til at sælge, sèr jeg mig ikke istand til at opgive Prisen paa Ejendomme for Øjeblikket. Man faar det Indtryk, at Sælgerne for nærværende Tid ere stemte for at holde igjen, medens derimod Kjøberne ikke ville følge efter, og deraf kommer vel Stilstanden i Handelen. Hvilken af Parterne, Kjøbere eller Sælgere, der ville komme til at give efter, vil bero paa, hvorledes Konjunkturerne og Aarenes Frugtbarhed stiller sig i den nærmeste Tid; men det Prisfald, der alt er skèt med Ejendommene, og som vel næppe kan sættes til mindre end 20—25 pCt., vil i ethvert Tilfælde ikke forsvinde saa snart, thi for at dette skulde kunne ske, maatte der fremtræde en større Mængde Liebhaveere til Landejendomme, end der nu gjør. Disse fremkomme imidlertid kun i de Perioder, da Jorden er Gjenstand for Handelsspekulation, men det bliver den vel næppe for det første.

Næst efter at minde om, at vi have haft en Række mer eller mindre ugunstige Høstaar, forekommer det mig ikke,

at jeg har Ret til at sige, at der for Tiden hviler noget andet Tryk paa Landbruget end det, der hidrører fra de for store Prioriteter. — Man kan jo nemlig næppe med Rette klage over uforholdsmæssige lave Produktpriser, de nuværende maa vel snarere siges at være gode Middelpriser. Afgifterne til det Offentlige ere ikke stegne i de sidste Aar, og Udgifterne til Folkeholdet ere vel snarest faldne en Del, hvortil jo saa kommer, at Forholdet til Arbejderne og Tjenestefolkene for Tiden er mere sikkert og mere behageligt, end det var i den saakaldte »gode« Tid, og hvorved opnaas, at Bedriften kan ledes sikrere og med større Fordel end den Gang. — Det forekommer mig derfor, at de Landmænd, der ikke have deres Ejendomme særlig stærkt behæftede, ikke have nogen Grund til Klage, uden for saa vidt et ufrugtbart Aar kan give dem Anledning dertil.

Eggen her kan næppe rose sig af, at den m. H. t. Saa-sæd gjør mere end lige det nødvendige. Der anvendes lidt stærkere Renselse end til det øvrige Korn, men der bruges intet Udvalg, ingen Ombytning eller Fornyelse af Sæden. Eggen udmærker sig heller ikke ved nogen hurtig Optagning af nye Kornvarieteter. Squareheadhveden er almindelig, men trænger til Fornyelse, da den er stærkt blandet med andre Varieteter; af Rug skal der nogle Steder være indført en ny Sort fra Markfrøkontoret, som roses for sit stive Straa og sin store Givtighed. Gul Sennop og siberisk Boghvede have vundet nogen Udbredelse som Foderplanter. — Om Rødfrugtdyrkningen maa jeg desværre bemærke, at den i de seneste Aar snarere er aftaget end tiltaget (man mener at have gjort den Erfaring, at de ere for lidt nærsomme), og det samme gjælder om Cikoriedyrkningen, der ikke har været saa ganske lidt udbredt i den nærmeste Omegn af Horsens. — Derimod maa man vistnok sige, at Kløver- og Græsmarkerne ere blevne bedre, thi dels saaes der nu sjælden daarlig Sæd, men saa godt som altid ogsaa rigelig Sæd.

At der paa Husdyrholdets Omraade er Fremgang her paa Eggen, kan næppe betvivles. Andelsmejerierne bidrage en Del hertil, idet de gennemgaaende have fremkaldt en

stærkere Fodring, der bliver strængt kontrolleret med det daglige Mælkesalg, saa at man derved bliver opmærksom paa det store Tab, der er ved at holde uproduktive Kreaturer. Den Udpining af Kreaturbestanden, der kunde befrygtes ved en ensidig Mælkeproduktion, vil næppe blive farlig her paa Egnen, da man som gode Jyder holder fast ved den Anskuelse, at Kjødproduktionsevnen ved Dyrene ikke maa gaaes for nær; de store, dybe og brede Køer med fremtrædende Trivelighed ere derfor stadig i størst Anseelse og blive foretrukne til Avlsdyr. Kvægavlsforeninger, dannede paa dette Grundlag, vinder derfor Indgang. Dette er dog Tilfældet i større Grad i Egnen Nord for end Syd for Horsens, ligesom ogsaa i det Hele taget Kvægholdet i Gl. Skanderborg Amt uden Tvivl er bedre, end det er her i den nordøstlige Del af Vejle Amt. Af Hingsteavlsforeninger er der ogsaa oprettet nogle og Priserne paa Hingste ere høje. — Endvidere mener man, at Svinene her paa Egnen, siden Oprettelsen af Svineslagteriet i Horsens, ere gaaede fremad i Henseende til at være gode Kjødsvin, hvilket vel — foruden ved den høje Pris, Slagteriet giver for saadanne Dyr — kan være fremkaldt ved Indførelsen og Brugen af den rette Slags Orner, og derved, at de Anvisninger om Avlen og Holdet af Svinene, som Konsulent Hansen i Horsens har meddelt i et lille Skrift om dette Æmne, ere blevne fulgte.

Alle Grundforbedringsarbejder, derunder indbefattet Byggearbejdet, ligge saa godt som stille. — Reguleringen og Fordybningen af et Vandløb paa $3\frac{1}{4}$ Mils Længde, som ved Sogneraadenes og Amtsraadets Medvirkning er kommet istand i den sydlige Del af Bjerre Herred, vil jeg dog nævne, fordi det vilde være heldig, om dette Foretagende, hvorved ikke blot mange Engskifter, men ogsaa en Del Agerland betydelig forhøjedes i Værdi, kunde blive efterfulgt i andre Egne.

At man under de nuværende Forhold ogsaa skyer Udgiften til Anskaffelsen af nye Redskaber, er vel ikke mere end man maatte vente. Der er alligevel ikke hel Stilstand i den Retning; saaledes er Skivetromlen i de sidste Par Aar blevet et helt almindeligt Redskab; der er anskaffet Saamaskiner paa

flere af de større Bøndergaarde, ja, der er endogsaa paa et Par Gaarde af Middelstørrelse indført Kornradsaaningsmaskiner.

Jeg har ovenfor berørt Arbejderforholdene, og jeg gjentager her, at det forekommer mig, at disse ere stabilere nu end de vare tidligere, uagtet Lønningerne nu ere noget lavere; men jeg vil da hertil føje, at uagtet der næppe kan siges at være Mangel paa Arbejde for de gode, stadige og flittige Arbejdere, saa er disses Stilling — for Øjeblikket saa lidt som tidligere — ikke saa god, som man kunde ønske den skulde være, thi en Arbejderfamilie har jo i heldigste Tilfælde ikke mere end fra Haanden og i Munden, og den kan derfor vanskelig undgaa i Alderdomman at komme under bedrøvelige Forhold. Sygekasser og Alderdomsforsikringer ville derfor sikkert være et stort Gode for denne Stand.

Som et Forsøg paa en ny Foranstaltning til Landbrugets Fremme vil jeg nævne, at Horsens Landbrugsforening (den gamle) i Efteraaret lod sin Konsulent gjøre en Rejse ned til Slesvig, Holsten og Meklenborg for at han der kunde gjøre sig bekendt med Fremgangsmaaden ved Dannelsen af Ensilage, hvilket saa bevirkede, at Foreningen anskaffede en af de nyere til det nævnte Brug anbefalede Kjædepressere, der for Tiden er tagen i Brug paa en Gaard Norden for Horsens; og hvis den der viser sig hensigtssvarende, vil Systemet med det nedsyltede Foder vel nok finde Udbredelse.

Efter at der i nogle Aar har været arbejdet for Oprettelsen af Kvægavlsforeninger her paa Horsenseggen, uden at disse dog hidtil ere fremkomne i noget stort Tal, er det i forrige Uge lykkedes at faa dannet en »Fællesledelse« for disse, der forhaabentlig vil have til Følge, dels at Kvægavlsforeningernes Antal vil forøges, og dels at den Opgave, disse skulle virke for, vil blive løst saa tilfredsstillende som muligt. Det er 4 Landbrugsforeninger, de to i Horsens, Skanderborg og Thyrsting-Vrads Foreningerne, der danne Grundlaget for »Fællesledelsen«, hvortil der strax har sluttet sig 14—16 Kvægavlsforeninger, der for Størstedelen have deres Sæde i Skanderborg Amt og Resten i den nordlige Del af Vejle Amt.

Efter de vedtagne Love betragter »Fællesledelsen« sig som Repræsentant for de sig til den sluttende Kvægavlsforeninger lige over for »Foreningen af jyske Landboforeninger« og Indenrigsministeriet; og den har gennem sine Repræsentanter dannet et af 3 Mænd bestaaende Forretningsudvalg, der for Tiden søger en kreaturkyndig Mand, der paa forskjellig Maade og navnlig ved Udvalget af Avlsdyrene skal bistaa Foreningerne, hvorved man formener, at de Principer, hvorefter Avlen vil blive ledet i hele Distriktet, vil blive mere ensartet og altsaa mere frugtbringende, end naar de enkelte Foreninger virkede hver for sig.

Fra Hadsherred.

Høsten 1889 er overmaade forskjellig i Hads Herred og en Skuffelse for de fleste. I nogle Egne af Herredet, hvor der i den tørre Tid af Sommeren faldt Tordenbyger, har man havt en meget god og vellykket Høst, men hvor disse Byger ikke faldt, blev Høsten kun lille. Aarsudbyttet er derfor meget forskjelligt, men som Gjennemsnit er her vist avlet en god Middelhøst. — Her er solgt en Gaard paa 160 Tdr. Land fortrinlig Jord for c. 850 Kr. pr. Td. Land, men i Smaat koster en Td. Land god Jord endnu c. 1000 Kr. — Interessen for fortrinligt Sædekorn er stærk oppe og synes at følge med Indførelsen af Radsaamaskiner, der nu næsten kunne betragtes som almindelig indførte. Rodfrugtdyrkning paa flad Jord tiltager, og man begynder at lægge sig efter etaarige Græsmarker. Husdyrholdet er i de senere Aar udvidet meget betydeligt, særlig med Hensyn til Kvæget. Hesteholdet eller rettere Hesteavlen har ogsaa tiltaget i de senere Aar, og adskillige meget dyre Hingste ere bortsolgte fra Egnen. Nogle Stykker frisiske Malkefaar ere indførte til Husmænd for om de muligt ere fordelagtigere end Gederne.

Fra Egnen Vest for Aarhus.

Landbrugets Aarsudbytte vil her paa Egnen blive mindre tilfredsstillende, da Kornudbyttet de fleste Steder næppe naar en Middelhøst, og Indtægten af Mejeriet svarer paa

Grund af Græsmangel en stor Del af Sommeren heller ikke til Forventningen. Ganske vist er Prisen paa Landbrugsprodukter stegen lidt, men saa ere Udgifterne til Gjengjæld stegne omtrent i samme Forhold. — Ejendomspriserne ere omtrent uforandrede; Handel er der ikke meget af, og det er jo heller ikke lysteligt at købe Ejendom i disse Aaringer. De fleste foretrække at forpagte, da de antage derved lettere at kunne konservere deres Kapital. Forpagtninger er der ingen Mangel paa og ogsaa til nogenlunde tidssvarende Priser. — Varieteter af forskjellige Kornsorter, som Frøkontorerne have anbefalet, ere blevne prøvede her paa Egnen, men have ikke vundet Bifald med Undtagelse af Schlanstedter Rug, som tegnede udmærket sidste Aar, og hvoraf atter en Del er saaet i dette Efteraar. Iblandt Kreaturerne har der været en Del Sygdom, navnlig Kastning, som flere Steder har afstedkommet stor Fortræd.

Fra Æbeltoftegnen.

Landbruget har atter iaar gennemgaaet et meget trykket og skjæbnessvangert Aar, for ikke at sige det mest trykkende, vi have havt i de sidste 20 Aar; — thi eftersom Aarene skride, bliver det saa meget mere tungt og trangt med Hensyn til fejlslagne Forhaabninger til Aarets Frugtbarhed. Hvert Foraar have Landmændene en berettiget Grund til at have lyse og frejdige Forhaabninger — da der er gaaet saa mange sørgelig tørre Somre forud; men Erfaringen har næsten lært os, at vi maa være beredte paa ikke at vente andet end tørre Aar og at have vort hele Agerbrug baseret paa det. Derfor er det et naturligt Spørgsmaal, vi kunne stille os: »hvorledes kunne vi bedst sikre os en frodig Afgrøde i et tørt Aar?« Det første vi kunne gjøre for at opnaa dette, er at vælge de Afgrøder, der bedst kunne modstaa Tørringens Paavirkning, t. Eks. 6r. Byg, graa Havre, Kartofler, Roer, Boghvede o. s. v. for ikke at tale om en god og kraftig Vintersæd; — for det andet at faa Afgrøderne saaede i Tide, medens Vinterfugten er i Jorden, saa man sikrer sig en jævn og god Spiring; thi lykkes denne, er en af de

vigtigste Betingelser for en god og sikker Afgrøde opnaaet, især dersom det man saar, helst radsaaes, gødes i rent og godt behandlet Jord. Radsaaning skal efter flere Landmænds Udsagn være den bedste Garanti for at modstaa Sommer-tørringen. — Ved Siden af at sikre Afgrøderne en frodig Væxt, maa man sikre sine Kreaturer en kraftig og god Sommernæring, saaledes at de ikke skulle sulte eller tørste i den tørre Tid; thi det, de derved lide, bliver maaske ikke til at oprette i det første halve Aar. — Faarene bør vandes lige saa vel som Kørne, og disse sidste helst 2 Gange om Dagen i den tørre Tid. Delvis Sommerstaldfodring med Grønfoder, 1 à 2 Pd. Kraftfoder og lidt tørt Foder er en Garanti for at Kreaturerne ikke skulle lide ved at æde udelukkende ungt, friskt, maaske tilmed fugtigt og vaadt Græs og Kløver, hvilket vil skære dem for stærkt i Livet; ligesaa lidt maa de gjenennem Sult pines til at æde gammelt, sejgt, frøgroet Græs og Kløver, som de faa endnu mindre Appetit til ved en ulidelig Tørst.

Fra Grenaaegnen.

Som bekjendt var Foraaret og den første Del af Sommeren begunstiget af Vejret i usædvanlig høj Grad, og enhver Landmand nærede derfor store Forventninger om Høstudbyttet. Imidlertid var jo allerede Maj temmelig tør, og da Juni havde for lidt Nedslag, og Juli ligeledes, vare de store Forventninger allerede i Begyndelsen af Juni stærkt reducerede og svandt derefter med Kæmpeskridt, saa at Midten af Juli havde bragt Vished for en usædvanlig knap Høst, saavel i kvantitativ som i kvalitativ Henseende. Paa de høje, skarpe Jorder lod Vaarkornet sig ofte ej engang binde op, men maatte rives sammen, efter at det kun med overordentlig Anstrængelse havde ladet sig høste; det kunde ikke engang staa for Leen. Rugen holdt sig temmelig godt, men mangfoldige Steder blev den dog bleget længe før Tiden og saagodtsom gold. Hvor dette ikke blev Tilfældet, blev den dog de allerfleste Steder modnet for pludselig, saa at Kjærnen blev lille, men tyndskallet og meget vægtig. I de Avlsbrug, hvor jeg er kjendt

har det vist sig, at Rugen ved Tærskning gav en Del mere, end man turde ventet, og da Traveantallet som Regel var stort, tror jeg, at Rughøsten mindst maa kaldes middel, for de kraftigere Jorder endog over. Vaarkornet har derimod givet lidt, og Kjernerne mangle ogsaa her meget i Udvikling. Da Traveantallet herhos var meget lidet, er det en Selvfølge, at Høstudbyttet er langt under Middel. Her paa Egnen er Alt bjerget godt. Da Kvægbesætningerne som Regel have knap Sommerernæring, har Mælkeudbyttet som Regel været knapt. Den fugtige Eftersommer bragte Græsmarkerne paa Fode og hjalp stærkt paa Kvægets Huld, saa at Indbinding kunde foregaa i temmelig god Stand. De saa meget tilraadede Stubafgrøder: Raps, Sennop, Stubroer osv. bleve prøvede af mange, og man skulde synes, at Betingelserne: tidlig Saa-ning og frugtbart Vejr, vare tilstede, men man saa sjælden, at de fik nogen Udvikling, ialtfald ikke Raps og Stubroer. Den gode Eftergræsning, der holdt sig til langt ind i Novbr., havde til Følge, at Udbyttet af Kreaturerne paa Stald har været tilfredsstillende. De høje Priser paa Fourage og de stigende Kornpriser gavne egentlig ikke det almindelige Forbrug, der i Reglen ikke har noget at sælge. Selvfølgelig gjøre de egentlig kornproducerende Egne en Undtagelse herfra, men Halmmængden er overalt ringe, og Foderknaphed befrygtes som Regel. At Aarets Udbytte under de foran skildrede Forhold maa blive meget tarveligt, er indlysende.

Rodfrugtdyrkningen er her paa Egnen jævnt tiltagende; man hører meget afvigende Meninger om en Roeafgrødes Indflydelse paa de efterfølgende Afgrøder saavel Korn som Græs. Nogle paastaa, at Kornet bliver ringere, men de fleste dele dog ikke denne Mening, mange endog den modsatte. Derimod tror jeg de fleste sige, at Græsmarkerne, særlig Kløverne, blive ringere, hvor der har været taget Roer 1 à 2 Afgrøder forud. Det har jo været lært og med Rette, at en Roeafgrøde var taknemlig for al den Gjødning, den kunde faa; paa ikke særlig kraftige Jorder maa Følgen af en stor Roeafgrøde naturlig blive, at Jorden bliver mat. Der er ingen Tvivl om, at det lige saa meget maa indprentes at

gjøde til Afgrøden efter Roer, ialtfald til Udlæg. Her paa Gaarden, hvor vi gjøre dette (og iøvrigt gjøde lidt til hver Afgrøde) haves bedst Afgrøde af Korn og Græs, hvor der har været Roer. Som særlig lønnende Grene af Husdyrholdet skal jeg nævne Fedning af malkende Udsættere i alle Aldere. Opdræt af Kvier til Indsætning i Mejeriet bliver mere og mere en Nødvendighed, da Indkjøbet bliver vanskeligt. Medens de smaa Jordbrugere før havde de bedste Betingelser for at kunne opdrætte billigt, er denne Forskjel nu udjævnet ved de talrige Fælles- og Andelsmejerier, og de større Besætninger have — nu som altid — de bedste Betingelser for at have passende Udvalg af gode Avlsdyr, særlig Tyre. Selvtillæg paa store Gaarde vinder ogsaa Udbredelse; ofte hører man, at saadanne selvtillæggende Gaarde stille Besætningerne under en Dylråges Tilsyn, særlig af Hensyn til Tuberkulosen. En Mængde Heste udføres til Droschebrug af de billigere, særlig mindre og stramtandede. De store, fede, regelmæssige Heste ere fremdeles en altid afsættelig Vare til høje Priser.

I Arbejderforholdene er der temmelig god Ro, sammenlignet med 6—8 Aar tilbage. Afholdsbevægelsen har mange Steder gjort stor Gayn. Nogen Nedgang i Lønnen er ikke at bemærke i følelig Grad. Paa unge Karle, men især paa Piger, er der Mangel som Følge af Udvandring og tidligt Ægteskab. I Daglejerklassen savner man især Lyst til ved Akkordarbejde at forøge sin Fortjeneste, vel at mærke ved forøget Anstrængelse. Det er næppe formeget sagt, at de fleste Daglejere kunne udrette saa meget paa 1 Dag, som der bruges 2 til; der er ingen Lyst til at tage Akkord, naar Følgen skal være bedre Benyttelse af Dagen; de ville hellere lade det gaa jævnt som det plejer, og mene selv, at det er urimeligt at fordre andet. Her ligger en Opgave, som naar der tales om Forbedring af Arbejderforholdene, har indgribende Betydning, men desværre mangler som oftest vedkommende Arbejdsgiver baade Evne og Villie til at gennemføre Sagen; der skal nemlig stor Dygtighed til at give en rigtig Akkord, uden at Arbejdet derved fordyres, og megen Udholdenhed,

om Principet skal gennemføres fornuftigt til begge Parters Fordel.

Fra Egnen sydøst for Randers.

Landbrugets Udbytte har for denne Egn været daarligere end noget af de foregaaende daarlige Aar. Vintersæden, der var den bedste, svarede i Reglen ikke til en Middelhøst, Vaarsæden var meget langt under en Middelhøst, Roerne, der som oftest var for sent saaede, og Hø, saavel for Ager som Eng, naaede knap en Middelhøst; kun Kartoflerne gave meget over en Middelhøst. Græsset, der var frodigt i Maj og Begyndelsen af Juni, svedes helt bort, saa man havde kun Valget imellem at lade Kreaturerne sulte eller tage dem paa Stald og fodre dem med Kraftfoder, Hø, Halm og grønt Korn i 4 à 6 Uger; senere i August, da vi fik rigelig Regn, kom Græsset godt igjen og holdt sig til ind i November; fra September var Græsningen meget rigelig paa Grund af det meget Grøntfoder, der var saaet i Stubbene. — Udbyttet af Mejerierne har været daarligt i Sommer. — Den rigelige Græsning i Efteraaret har virket paa Kreaturpriserne, som have været gode. — Stemningen blandt Landmændene er meget trykket; det viser sig ogsaa, at ledige Forpagtninger af saavel større som mindre Gaarde, hvortil der tidligere var mange Lysthavende, nu vanskelig kunne blive besatte selv til reducerede Afgifter. — Der er ikke mange Gaarde, der kunde holde deres Besætninger saaledes, at de kunne give Udbytte uden større eller mindre Indkjøb af Foderstoffer foruden at alt Korn fodres op.

Lønnen for unge Karle er falden lidt, for de gifte Arbejdere er den ikke falden; den er lille nok, men Landbruget kan ikke give den højere. Der er ikke Arbejdsløshed; kun daarlige, fordrukne Personer mangle Arbejde, og Socialismen voxer sin stille Væxt blandt Landarbejderne, især i Nærheden af de større Byer.

Fra Egnen sydøst for Aalborg.

Aaret 1889 har jo givet et meget daarligt Nettoudbytte, og det største Tryk, der for Tiden hviler paa Landbruget, er Virkningen af 7 paa hinanden følgende daarlige Høstaar, begrundet i klimatiske Forhold, fulgte af nedgaaende Priser. — Dertil kommer, at Arbejdskraften er knap og vanskelig og meget dyrere end for 20 Aar siden. — De kommunale Byrder ere stigende i meget stor Maalestok. — En stor Hjælp for de mindre Landbrugere har Sammenslutningen paa Mejeri-væsnets Omraade været. — Husdyrholdet maa siges at være i stadig og jævn Fremgang paa en fornuftig Maade. Gode Tyre ere meget søgte, og Kobesætningen forbedres Aar for Aar. Korthornsblanding bruges meget til tidlig Fedning, men Bonden vogter sig endnu i det mindste vel for at sætte disse Blandinger ind i Mælkebesætningen.

I Aalborg er anlagt en Fabrik med Dampkraft, som fabrikerer Halmbaand i alle Tykkelser. Denne vil, om den skal drives stadig, bevirke en vedblivende høj Pris paa Rughalm; Halmbaandene forsendes til England, hvor de nok anvendes til Indpakning af Industrigjenstande, særlig Møbler som forsendes til Kolonierne.

Fra Vendsyssel.

Landbrugets Aarsudbytte har overalt været tarveligt i det forløbne Aar. Høsten 1888 var tilsyneladende ret rigelig, men Tærskningsresultaterne vare overalt slette, og særlig var Kvaliteten slet, hvad nødvendiggjorde, at mange Avlsbrug maatte forsyne sig med nyt Sædekorn ved Vaarsædens Lægning. Aaret begyndte med saa straalende Udsigter som næppe nogensinde tidligere, men efter at være naaede ind i Juli, vare vore Markers Udseende saa sørgelige som vel mulig. Somrens Mejeriudbytte var overalt langt under det normale, saaledes i herværende Avlsbrug 45,000 Pd. Mælk mindre i Juni og Juli mod samme Tid 1888. Mejeriernes Aarsudbytte er saaledes blevet tarveligt, dels begrundet i nævnte slette Græsforhold, dels begrundet i at Foderet, Hø,

Halm og Roer, i Vintersæsonen var af meget tarvelig Kvalitet. Svineholdet har gjennemgaaende i Aarets Løb givet et godt Udbytte, og de betalte Priser have ikke været saa lidt højere end i det forudgaaende Aar. Fedekvæget har ligeledes stillet sig en Del bedre end hidtil, ikke saa meget ved at Priserne have været synderlig bedre, men der har været mere Kjøbelyst tilstede hos Handelsmændene. De forudgaaende daarlige Fedear have imidlertid formindsket Fedestaldene betydelig, hvorfor denne Del af vor Omsætning i det sidste Aar har spillet en langt ringere Rolle end tidligere. — Kornsalget er heroppe af liden Betydning; Høsten 1888 gav lidt og daarlig Handelsvarer; Høsten 1889 gav vel ikke mere, men hvad der blev var vægtigt, og da Kornpriserne hævede sig ret betydelig, er Kornsalget mulig noget større i denne Vinter end i forudgaaende, men de Fleste maa dække det solgte Kvantum med Indkjøb af Foderstoffer. — De mange Andelsmejerier have vel nok forøget den kontante Omsætning i de mindre Avlsbrug, men denne forøgede Indtægt er langt fra en Netto-Fortjeneste; der fodres rigeligere og bedre, der benyttes en stor Mængde Handelsfoderstoffer, der uden Tvivl sluger hele den forøgede Indtægt. Det vil fremgaa heraf, at 1889 i sin Helhed ikke har bragt vor Landsdel nogen økonomisk Fremgang, men paa den anden Side er Stillingen heller ikke ringere ved Aarets Slutning end ved dets Begyndelse. Den meget frygtede Fodermangel synes ej at blive meget fremtrædende, der er vel Knaphed tilstede overalt, men den lange Græsningstid i Efteraaret har uden Tvivl i Forbindelse med god Økonomi hjulpet meget.

Her foregaaer ikke mange Ejendomshandeler, særlig ikke blandt de større Landejendomme. Det maa atter i det forløbne Aar beklages, at Ejere og Besiddere af nogle større og mindre Ejendomme have maattet opgive Kampen som haabløs; dog har dette ikke været Tilfældet i noget stort Omfang, Vendelboerne holde sejgt ud, og kniber det haardt, er der vist faa Steder saa megen Beredvillighed tilstede hos Slægt og Venner til at hjælpe som heroppe. Mange ere holdt oppe paa den Maade i disse Aar.

Interessen er stærkt vakt for Kreaturholdet, der i mange Aar har været Stedbarn i Sammenligning med Hesteholdet. Andelsmejeriernes Blomstring i Forbindelse med Stats-tyreskuerne samt i det Hele taget Loven af 1. April 1887 har uden Tvivl bidraget meget hertil. I Forbindelse med den vaagnende Interesse for Husdyrholdet staar Tuberkulosisens Bekæmpelse, hvilket Landboforeningen »Vendsyssel« har optaget, foreløbig ved at lade Medlemmernes Besætninger undersøge af en Specialist. Sagen har vundet ret god Tilslutning.

Fra Thy.

Efter en Række af knappe eller mindre gode Aar trængte Landmændene til, at 1889 skulde have været et godt Aar, men da man jo ved et godt Aar særlig mener en rigtig god Høst, blev Forventningen en sørgelig Skuffelse, idet Aarets Afgrøder for denne Egns Vedkommende er den mindste siden 1868. Sommergræsningen var i høj Grad ussel og Udbyttet af Mælkeriet i Forhold dertil. Et Gode maa imidlertid ikke overses, nemlig, at ordentlige Kreaturer i afvigte Efteraar ogsaa kunde koste ordentlige Priser. Men man har lidt Korn, mindre Halm, paa sine Steder lidt Hø og ingen Roer til Besætningerne, der vel ere noget indskrænkede, men dog for en Del maa opretholdes ved Indkjøb af Korn og Foderstoffer til temmelig høje Priser. Følgen deraf bliver nødvendigvis en stærk Forøgelse af den paa Landbruget trykkende Gjæld, der for flere Landmænds Vedkommende — om ikke altid helt uforskyldt — maa ende med ligefrem Ruin. Det er i det Hele taget trist for Landmændene at se frem i Tiden særlig med Hensyn til den kolossale Gjæld, der tynger Landbruget, og som det vanskelig vedblivende kan bære. Konverteringen og de i flere Henseender ordnede Kreditforhold har hjulpet mange over de sidste Aar, ligesom man har lagt sig mere efter at arbejde og mindre efter at fortære. Flere ere iøvrigt ikke fri for at udsætte Forbedringer og Vedligeholdelse af Bedriften mere end overensstemmende med god Økonomi.

Forøvrigt kan det ikke nægtes, at man her i Thy har trodset Tidernes Ugunst henholdsvis godt sammenlignet med

andre Egne, hvilket sès deraf, at Falitter og Tvangssalg endnu høre til Sjældenhederne. Skjønt mange ville sælge, skør dog faa Ejendoms handler for Tiden, da ingen vil købe; man sør, hvor daarlig Landbruget forrenter sig ogsaa til de nuværende Priser, der vel ere 10 à 12 pCt. lavere end for 10 Aar siden. Landmændene begynde nu godt at slutte sig sammen til Forbedringer af Husdyrholdet, idet der er dannet 2 Hesteavlsforeninger — som utvivlsomt ville gavne meget paa Thylands allerede i Opkomst værende Hestebestand — og 3 Kvægavlsforeninger, som jeg særlig ønsker maa kunne arbejde med Held, da man er stærkt paa Retur med den jyske Race, foranlediget ved tidligere Krydsning med Korthornet, der vel i de fleste Tilfælde har bragt Fordel i Øjeblikket, hvorimod det først temmelig sent er gaaet op for Folk, at man i dette Stykke har tæret for meget paa Fremtiden, og at der skal Anstrængelse og Opofrelse til for igjen at bringe Racen paa Fode.

Fra Mors.

Det Landbrugsaar, som nu er stridt til Ende, var som sine Forgængere fuld af Skuffelser og fejlslagne Forhaabninger. Det kalder et tungt Suk frem og fylder Sindet med Vemod, naar der tales om Aarets Udbytte; thi det har været saa bitte smaat, saa man ikke er i Stand til dermed at bestride de store voxende Udgifter. Hovedbetingelsen for og Kilden til et rigt og godt Aarsudbytte af Landbruget er en rig og god Høst, og den havde vi desværre ikke i Aaret 1889. At Udbyttet desuagtet har været saa godt, at man har slaet sig igjennem dermed, skyldes fornemlig tvende andre vigtige Faktorer. Man er bleven nødt til og har i de trange Tider lært at føre et økonomisk Landbrug og en tilsvarende Husholdning; samtidig har man bestræbt sig for et Høstudbytte, der kunde give den største daglige Indtægt; og den Lykke har Landmanden havt i det svundne Aar, at Produktpriserne have været opadgaaende og tildels meget gode. Havde det ikke været saadan, saa var Tilstanden ruinerende, men nu kæmper man sig igjennem. Det skjønnes ikke rettere, end at

man er kommen ind paa at holde den mest indbringende Besætning, idet man jævnsides har Mælkeri, Opdræt og Fedning; derved sættes ikke alt paa et Kort; men en mere sikker og større Indtægt fremkommer. Vi have i det svundne Aar navnlig havt gode Priser paa Fedesvin, og ikke mindre stor og god have Priserne og Efterspørgselen været efter den jydsk Hest. — Ved Tvangsauktion er i det forløbne Aar ikke en eneste Ejendom bleven solgt. Man gaar en lille Smule under de gamle Priser, dog ikke meget; de gode Ejendomme holde sig i 6 à 7000 Kr. pr. Td. Hartkorn, 6 à 700 Kr. pr. Td. L. g. M.; der er kun bleven solgt enkelte, men der er sket mange Byttehandeler. — Trykket, der hviler paa Landbruget, er det gamle: den store Gæld, fremkaldt ved for stort et Indkjøb, for store Driftsudgifter, for liden Omtanke, Dygtighed og klog Sparsommelighed m. m. m. Men jo mere fortrolig man bliver med Tilstanden, des bedre kan man finde sig i Forholdene; man vænner sig dertil og indretter sig derefter, man bøjer sig samtidig som man tager alvorlig kraftig fat; man stævner efter Evne.

Vi have herovre saa smaat begyndt at løfte i Flok ved at slutte os sammen om fælles Indkjøb af Foderstoffer og Kløverfrø og ved at danne et Par Heste- og Kvægavlsforeninger; — en god Begyndelse, som vil bære sine gode Frugter til Held og Lykke for mange, til Skade for ingen, selv ikke en Gang for Kjøbmandsstanden, som nu iltrer sig saa stærkt derimod.

Fra Salling.

Landbrugets Aarsudbytte bliver meget lille, dels fordi Kvaliteten af forrige Aars Avl var daarlig, dels fordi at Tørken i Sommer bevirkede Mangel paa Græs og endelig fordi sidste Indavling var meget lille i Kvantitet, som har bevirket, at Besætningerne have maattet reduceres noget. — Husdyrholdet bliver mere og mere det, hvorigjennem denne Egns Landmænd søge deres Indtægt, og det er ren undtagelsesvis, at nogen tager Indtægt ved Kornsalg. Af nye og særlige Foranstaltninger kan anføres, at der er anvendt et be-

tydeligt Arbejde paa at faa oprettet et Andelssvineslagteri i Skive, men som ikke lykkedes paa Grund af manglende Tilslutning, og Sagen endte med, at et meget velhavende engelsk Konsortium kom og anlagde et Slagteri, der begyndte sin Virksomhed den 3. December og daglig slagter 4—500 Svin.

Fra Lysgaard Herred.

Aarsudbyttet har været daarligt og langt under, hvad man ventede, uagtet Forventningerne ikke var store. I den regnløse, tørre Sommer med den stærke Varme visnede al Vaarsæden ligesaavel som Græsmarkerne. Rugen og Hveden taalte nogenlunde Vejrforholdene, men Kjernen blev dog, især paa Rugen, paa lettere Jorder moden for tidlig, og Kjernen blev som Følge heraf indskrumpen. Lypunktet er, at Agermarken saavel som Engene afgive en god Høafgrøde, der blev høstet i tør Tilstand og kom godt i Hus. Under Indbjergningen af Vaarsæden kom Regnen og forringede Værdien af Foderet; meget spildtes ved at tumle med Sæden paa Marken for at faa det tørt. Da Græsset visnede paa Marken, maatte mange i Sommer fodre i Hus i flere Uger og erholdt kun et ringe og kostbart Mælkeudbytte deraf. Det gode og rigelige Vintersæds Strøfoder og Høavlens giver dog Haab om at kunne fodre igjennem; mange Steder fodres med 1 Givt Lyng daglig; og formedelst det milde Efteraar, i hvilket de visne Græsmarker atter bleve grønne, kunde man holde Kreaturerne længere ude og derved spare flere Dages Vinterfodring. — Uagtet den nedsatte Rente sparer paa Udgifterne, ere disse endnu for store i Forhold til Indtægterne; især gjælder dette om de stadig forøgede Kommuneudgifter, der ofte forøges ved daarlig, uøkonomisk Styrelse. Hertil kommer de forøgede Udgifter til Brandassurance for Ejendomme og Løsøre formedelst de mange Ildebrande. — Paa Grund af den daarlige Høst og Frygten for Fodermangel ere Besætningerne alle Steder indskrænkede. Heldigvis var Afsætningen paa magert Kvæg, paa Grund af den gode Høst i England, nogenlunde god, og der forvoldtes derfor ikke saa store Tab som ventet. — Antallet af Andels-

mejerier, ligesom ogsaa af Andelsslagterier forøges stadig. Landmændene ville søge at undgaa de Tab for dem, som foraarsages ved Mellemandlere, der ofte tage den større Fortjeneste; ligesaa med samlet Indkjøb af kunstig Gjødning og Foderstoffer. Blot der nu maa findes Dygtighed nok til at styre saadanne Forhold.

Fra Hammerum Herred.

Landbrugets Aarsudbytte for det forløbne Aar er vel ikke godt i det Hele taget, navnlig hvor der haves høje, skarpe Jorder og kun liden Høavl; men hvor der, hvad der nu er Tilfældet mange Steder her i Herredet, haves fugtige og lave Jorder, i sin Tid opdyrket af Kjær og Mose, samt hvor der haves gode Vandingsenge, der er Avlen egentlig ret god, ja langt bedre end ventet. Det hjalp meget, at Vejret var saa gunstigt hele Eftersommeren. Endnu kan ikke afgives nogen Dom over, hvorvidt Fouragen vil slaa til; næsten alle ere bange og klage sig, men det er jo godt at spare i Tide, og forhaabenlig bliver det ikke værst just her i Egnen iaar.

Angaaende Ejendomshandler og Ejendomspriser da kan næsten Intet anføres derom, da der egenlig aldeles ingen Handler ere foretagne med større Avlsgaarde i lang Tid. Derimod skør der ret jævnlig Handler om Parceller og Smaahuse, og synes Prisen for disse dog ikke at være saa forskrækkelig lav, som man havde frygtet. Det, der gennemgaaende trykker Landmandstanden her i Egnen, er, at de saa at sige alle uden Undtagelse ere for fattige, at de savne Penge og have for stor Gjæld paa deres Gaarde. I gode Tider kunne Renterne vel nok svares; men kommer der flere Aars daarlige Tider, haves Intet at staa imod med. De Fleste have dog gode Gaver til at ride Stormen af, og synes der nu at være ligesom et Omslag i Tiden. Mejerierne og Slagterierne give jo ret gode Priser for Mælk og Svin, og det er vel især ved disse to Produkter Frelsen skal søges.

Det kostbare og vanskelige Folkehold har ogsaa i en Række af Aar i høj Grad generet Landmændene her i Egnen;

men det synes, at Tjenestefolkene ere blevne mere medgjørlige, ligesom de ogsaa ere nok saa billige som for nogle Aar tilbage.

Sansen for bedre Sædarter har ikke været levende her i Egnen, hvilket har sin Grund i, at her ikke haves 1ste eller 2den Klasses Jorder, saa der ikke kan produceres andet end Middelveare. Tillige bliver Avlen i Reglen fortæret hjemme, saa ingen ret har Lyst til Bekostning i saa Henseende; dog tror jeg Flere ere meget omhyggelige for at faa indført bedre Rodfrugter. Mange paastaa, det kan ikke betale sig at indkjøbe af de finere og bedre og kostbarere Græsarter til vore Jorder her i Egnen.

Angaaende Husdyrholdet bemærkes en paafaldende Forbedring af Egnens Malkekøer i de senere Aar, siden Centrifugemejerierne ere blevne anlagte i større Antal. Ogsaa synes man at lægge sig efter bedre Hingste, saa Hesteavlens ogsaa vil forbedres. Ejeren af Svineslagteriet i Holstebro har gjort sig megen Umage for og anvendt stor Bekostning paa at faa indført en bedre Svinerace, og tør det vel nok paastaaes, at Svineracen er fuldkommen saa god, om ikke bedre her end i andre Egne af Landet. Faareholdet indskrænkes mere og mere.

Al Opdyrkning ligger omtrent stille i disse trange Tider; saa og alle Slags Grundforbedringer, og bygges der saa lidt som vel muligt.

Arbejdsforholdene ere, som ovenfor berørt, egentlig bedre end tidligere, idet der nu synes at være tilstrækkelig Arbejdskraft tilstede, og det endog til rimelig Pris; men det skorter paa Penge til at sætte nogetsomhelst Arbejde i Gang ud over det nødvendige.

Her er i de sidste Aar anlagt flere Andelsmejerier, og synes de alle at gjøre gode Forretninger, og kommer der herved dog ikke saa faa Penge ind blandt Befolkningen. Det er jo Skade, at Afstandene her i Egnen ere saa forskrækkelig store, at det næsten ikke kan betale sig at kjøre milelangt for at hente Mælken fra nogle yderligboende Parcellister med kun et Par Køer.

I denne Tid anlægges et Andelsslagteri i Herning; Bygningen er under Opførelse, og vil det derefter ikke vare ret længe, førend Slagteriet kan begynde sin Virksomhed. De større Slagteriejere, saasom Magnus Kjær og Koopmann, have gjort hvad de formaaede for at standse dette Foretagende. Egnens Svin have hidtil været opkjøbte til 5 à 6 ja 7 forskjellige Slagterier her i Landet. Det er jo et ubetaleligt Gode nu for Egnen, at Jernbanen synes at reducere de store Afstande til Intet for Svinenes Vedkommende.

Fra Bornholm.

Landbrugets Aarsudbytte har været meget forskjelligt eftersom de lokale Regnbyger faldt i den Tid, der var mest Trang derfor; men størst Betydning havde det at have saaet i rette Tid i Foraaret, idet den Sæd, der blev saaet tidlig, fik Regn og Fugtighed nok til at komme op, hvorimod man saa mange Marker, der vare tilsaaede tidligere, komme meget mangelfuldt op. Dette gjaldt især for Rodfrugternes Vedkommende, saa det var en Sjældenhed at se en vellykket Roemark.

De mange oprettede Andelsmejer have bevirket, at her mere og mere lægges Vind paa et bedre Kvæghold ogsaa paa smaa Ejendomme, hvilket bedst viser sig ved at her næsten ikke er en rigtig god Ko at faa til Kjøbs, da ingen vil skille sig ved sine gode Malkekøer.

Af Grundforbedringer udføres her ikke mange i disse Aar, endskjønt her er rigelig Arbejdskraft. Grunden maa vel mest søges i de daarlige økonomiske Forhold og i at Landmændene ere blevne bange for at forøge deres Prioritetsgjæld.

Bornholms landøkonomiske Forening har bestemt igjen til Foraaret at afholde Fedeskuer i Rønne og Nexø. Samme Forening har i flere Aar indkjøbt Kalve af Anglerracen fra de bedste Besætninger i Sjælland og Falster og igjen bortsolgt disse til Foreningens Medlemmer.